

Procjena rizika u obavljanju poslova privatne zaštite

Karić, Antonio

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:169292>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Antonio Karić

**Procjena rizika u obavljanju poslova
privatne zaštite**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2018.

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department

Professional graduate study of Safety and Protection

Risk stratification in the performance of private security

Final paper

Karlovac, 2018.

Veleučilište u Karlovcu
Odjel Sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Antonio Karić

Procjena rizika u obavljanju poslova privatne zaštite

ZAVRŠNI RAD

Mentor: Davor Kalem, struč. spec. crim

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Trg. J. J. Strossmayera 9

HR-47000, Karlovac, Croatia

Tel, +385 – (0)47 -843 -510

Fax. +385 –(0)47 – 843- 579

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij:.....

Usmjerenje:.....Karlovac,

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student:..... Matični broj:.....

Naslov:.....
.....

Opis zadatka:

1. Opisati djelatnost i ovlasti sustava privatne zaštite
2. Navesti zakonske temelje koji reguliraju djelatnost privatne zaštite i procjenu rizika
3. Pojasniti važnost procjene rizika u poslovima privatne zaštite
4. Obraditi problematiku obavljanja poslova privatne zaštite s motrišta rizika za zdravlje zaposlenika
5. Obraditi procjenu rizika za radna mjesta na kojima se djelatno obavljaju poslovi privatne zaštite
6. Komentirati i predložiti moguće izmjene koje bi doprinijele djelotvornijem sustavu privatne zaštite te poboljšali radni uvjeti zaposlenika

Zadatak zadan:

Rok predaje rada:

Predviđeni datum obrane:

.....

.....

.....

Mentor:

Predsjednik Ispitnog povjerenstva:

Davor Kalem, struč. spec. crim – predavač

dr. sc. Zvonimir Matusinović, prof. v. š.

II. Predgovor

Zahvaljujem se mentoru Davoru Kalem koji me pratio tijekom cijelog procesa izrade završnog rada i svojim me profesionalnim savjetima usmjeravao u svladavanju problema koji su se pojavili prilikom izrade završnog rada. Želim spomenuti i nesebičnu pomoć od mentora u AKD-zaštiti Josipa Jukić, dipl. ing., koji mi je pomogao svojim praktičnim iskustvom i znanjem o privatnoj zaštiti.

III. Sažetak

Tema završnog rada je procjena rizika u poslovima privatne zaštite. U prvom dijelu rada obrađena je zakonska regulativa koja je povezana sa zaštitom na radu u privatnoj zaštiti te pravni način provođenja same procjene rizika. Uz uvod u samu privatnu zaštitu, njezini načini poslovanja i prikazivanje loših strana takvog poslovanja, navodi se i objašnjava identifikacija opasnosti, štetnosti, rizika i napora koji se mogu pojaviti prilikom obavljanja poslova ovakvog tipa.

Uz prisutne opasnosti koje se pojavljuju, postoje i dodatni faktori koji mogu utjecati na kvalitetu rada zaposlenika, a vezani su uz specifične uvjete rada koje ovaj tip posla zahtijeva. U privatnoj zaštiti najčešće se pojavljuju opasnosti i rizici zbog organizacije rada, a koja vrlo često ne ide u korist radnika i njegovog privatnog života. Vrlo često se poslovi u obavljaju samostalno bez prisutnosti drugih kolega te se pojavljuje, tzv. „usamljeni rad“. Neizostavna opasnost, koja je prisutna u bilo kojem poslu privatne zaštite, je opasnost od fizičkog napada.

U poslovima privatne zaštite potrebno je imati znanje kako se zaštititi od opasnosti koje su prepoznate procjenom rizika na radnom mjestu te znati postupati nakon što je određena opasnost rezultirala ozljedom na radu ili na neki tome sličan način. Poslodavac bi se trebao brinuti za svoje radnike i provođenjem zaštite na radu osigurati veću kvalitetu rada, koja bi mogla zaustaviti negativni trend zapošljavanja u sektoru privatne zaštite.

Ključne riječi: zaštita na radu, privatna zaštita, kvaliteta rada, procjena rizika, sigurnost, poslodavac, zakonska regulative, zaposlenik.

Summary

The topic of master's thesis is the assessment of risks in private care. The first part of the paper deals with the legal regulation related to the occupational safety at work in private protection companies and the legal way of carrying out the risk assessment itself. Along with the introduction to the private protection jobs, ways of doing business today in this sector and showing the bad sides of such business this paper will explain risks, identification of the dangers, hazards and efforts that may arise when doing this type of business.

In addition to the present dangers that may arise, there are additional factors that may affect the quality of the employee's work and are related to the specific

working conditions this type of job demands. In private security most dangers and risks occur due to the way the work is organised which is not organised to benefit the worker and his private life. Very often the jobs are done independently without the presence of other colleagues and there is a "lonely work" side effect. The indispensable danger that is present in any private security work is the risk of physical assault.

In private care activities, it is necessary to have knowledge of how to protect yourself or your employees from dangers recognized by the risk assessment in the workplace and be able to act after a certain hazard has resulted in work injury or in some other way. The employer should take care of their employees and implement work safety to ensure greater quality of work, which could stop negative employment trends in the private protection sector.

Key words: occupational safety at work, private security, quality of work, risk assessment, legal regulations, employe.

Sadržaj

	Stranica
ZAVRŠNI ZADATAK	I
PREDGOVOR.....	II
SAŽETAK.....	III
SADRŽAJ.....	IV

IV. Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Zakonske odredbe koje reguliraju poslove privatne zaštite	2
3. Procjena rizika kao temelj sigurnosti i zaštite na radu	5
4. Procjena rizika	7
5. Privatna zaštita	13
5.1. Povećanje kvalitete sektora privatne zaštite	13
5.2 Organizacija rada	13
5.3 Konkurentnost bez obzira na sve	15
5.4 Poslovanje na osnovi fleksibilnosti.....	15
5.5 Poslovanje ispod praga isplativosti	16
6.1 . Specifični rizici povezani s radom u privatnoj zaštiti.....	17
6.1.1 Nasilje na radnom mjestu	18
6.1.1.1 Seksualno zlostavljanje	19
6.1.1.2 Utjecaj seksualnog uznemiravanja na zdravlje	19
6.1.1.3 Mobing na radnom mjestu	20
6.1.1.4 Utjecaj nasilničkog ponašanja na zdravlje	21
6.1.2. Prevencija i zaštita od zlostavljanja i seksualnog uznemiravanja	21
6.2 Nošenje oružja.....	22
6.2.1 Faktori koji utječu na rizik nošenja oružja	22
6.2.2 Moguće ozljede nastale pri nošenju oružja.....	23
6.2.3. Prevencija i zaštita kod uporabe oružja	23
6.3 Izloženost zračenju	24
6.3.1. Faktori rizika koji utječu na utjecaj zračenja.....	24
6.3.2. Moguće ozljede pri izlaganju zračenju	24
6.3.3. Zaštita i prevencija od izlaganja zračenju	25
6.4 Rizici povezani s organizacijom rada.....	25
6.4.1. „Dvojna hijerarhija“	26
6.4.2. Usamljeni rad.....	26
6.4.2.2. Problem rasporeda rada	27

6.4.3. Zaštita i prevencija radnika od „dvojne hijerarhija“, usamljenog rada i organizacije rada	27
6.5. Fizičko opterećenje.....	28
6.5.1 Sjedeći položaj.....	28
6.5.1.1 Faktori rizika koji utječu na sjedeći položaj rada.....	29
6.5.2 Stojeći položaj pri radu.....	30
6.5.2.1 Faktori koji utječu na rizike koji proizlaze iz stojećeg položaja rada	30
6.5.2.2 Utjecaj stojećeg položaja rada na zdravlje.....	31
6.5.3 Ručno upravljanje teretom	31
6.5.3.1 Faktori koji utječu na rizik prilikom ručnog upravljanja teretom ...	32
6.5.3.2 Mogući utjecaj ručnog upravljanja teretom na zdravlje	32
6.6. Psihosocijalno opterećenje.....	33
6.6.1 Motivacija i zadovoljstvo	34
6.6.1.1 Utjecaj na zdravlje	34
6.6.2 Stres na radnom mjestu.....	34
6.6.2.1. Sukobi na radnom mjestu	35
6.6.2.2 Neodlučnost.....	36
6.6.2.3 Osjećaj straha	36
6.6.2.4 Post-traumatski stresni poremećaj.....	37
6.6.2.5 Stres koji se odnosi na prirodu posla i pritisak vremena	37
6.6.3 Zaštita i prevencija od psihosocijalnog opterećenja	38
6.7 Mentalno opterećenje	39
6.7.1 Učinak na zdravlje.....	40
6.7.2. Zaštita i prevencija od mentalnog opterećenja.....	40
6.9 Specifični rizici za žene	41
6.10 Rizici vezani za okruženje u kojem se obavlja posao	42
6.10.1 Sigurnosni rizici.....	42
6.10.2. Rizik od pada, pokliznuća	43
6.10.3 Opasnost od sudara s pokretnim ili nepokretnim objektima na radnom mjestu	43
6.10.3.1 Faktori rizika	44
6.10.3.2 Utjecaj na zdravlje	44

6.11. Rizik od prometne nesreće.....	44
6.11.1. Faktori rizika	45
6.11.2 Utjecaj na zdravlje.....	45
6.12 Rizik od strujnog udara	45
6.12.1 Faktori rizika	46
6.12.2 Utjecaj na zdravlje.....	46
6.13 Opasnost od požara.....	47
6.13.1 Faktori rizika	47
6.13.2 Utjecaj na zdravlje.....	47
6.14 Rizici vezani za radno okruženje	48
6.14.1 Minimalni zahtjevi za radna mjesta	49
6.14.2 Fizikalne opasnosti	50
6.14.3 Faktori rizika	50
6.14.4 Utjecaj na zdravlje.....	50
6.14.5 Zaštita i prevencija od rizika vezanih za radni okoliš.....	51
6.15 Neprikladna ventilacija, temperatura i vlažnost	52
6.15.1 Faktori rizika	53
6.15.2 Utjecaj na zdravlje.....	53
6.16 Nedovoljna ili neprikladna rasvjeta	53
6.17 Biološke opasnosti	54
6.17.1 Faktori rizika	55
6.17.2 Utjecaj na zdravlje.....	55
6.18 Kemijske opasnosti	55
6.18.1 Faktori rizika	56
6.18.2 Utjecaj na zdravlje.....	56
6.19. Rizik pri korištenju pasa.....	56
6.19.1. Faktori koji utječu na rizik pri korištenju psa.....	57
6.19.2. Moguće ozljede pri uporabi pasa u privatnoj zaštiti.....	58
7. Zaključak	59
8. Literatura.....	60
9. Prilozi.....	64
9.1 Popis slika	64

9.2 Popis tablica.....	64
-------------------------------	-----------

1. Uvod

Procjena rizika u poslovima privatne zaštite izuzetno je bitna radi naravi samog posla koji se obavlja u privatnoj zaštiti. U poslovima privatne zaštite postoje određeni rizici koji mogu negativno utjecati na zdravlje radnika. U poslove privatne zaštite u većini slučajeva ubraja se posao zaštitara koji obavlja zaštitu objekta, osoba i prostora klijenta s kojim je sklopljen ugovor o pružanju usluge. Opasnosti koje su najčešće prisutne u poslovima privatne zaštite su stres, fizičke ozljede, utjecaj radnog okoliša na radnika i utjecaj smjenskog rada na život radnika. Stres kao posljedica rada može uzrokovati tjeskobu, nesigurnost ili depresiju kod zaštitara, a što može izazvati nezadovoljstvo s radnim mjestom. U poslove privatne zaštite ubraja se i vrlo rizičan posao pratnja vrijednosti na koju otpada većina ozljeda na radu. Razlog tome je često tuđa pogreška u prometu ili pogreška samog vozača. Zaštitari prilikom čuvanja objekta mogu biti izloženi raznim vanjskim utjecajima koji mogu negativno djelovati na zdravlje radnika, primjerice, loši vremenski uvjeti, onečišćenje okoliša i dr. Smjenski i prekovremeni rad utječe na privatni i obiteljski život radnika tako što radnik nema vremena obavljati privatne i obiteljske dužnosti. Ovo su neke od učestalijih opasnosti koje utječu na radnika koji je zaposlen u privatnoj zaštiti. Želja mi je ovim završnim radom prikazati loše utjecaje koji mogu djelovati na radnika i njegovo psiho-fizičko stanje u poslovima privatne zaštite te isto tako ukazati na loše uvijete rada u kojima su radnici primorani raditi da bi ostvarili mjesečna primanja. Predložiti ću i određene mjere koje bi trebalo poduzeti kako bi se poboljšali uvjeti rada i kako bi se modernizirao način rada u poslovima privatne zaštite.

2. Zakonske odredbe koje reguliraju poslove privatne zaštite

Posao privatne zaštite je reguliran nizom zakonskih i drugih odredbi kako bi se posao obavljao u okvirima zakonitosti te kako bi se razvijali profesionalni odnosi među zaposlenicima i konkurencijom.

Od 30. travnja 2003. godine primjenjuje se Zakon o privatnoj zaštiti.¹ Praksa je u primjeni ovoga Zakona uočila određena nepotpuno uređena pitanja, a što je zahtijevalo pokretanje postupka za izmjenu i dopunu Zakona. Hrvatski sabor donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatnoj zaštiti na sjednici 26. veljače 2010. godine, po hitnom postupku, s obzirom da se radi o propisu koji se usklađuje s pravnom stečevinom Europske unije. Zakon o privatnoj zaštiti uređuje način obavljanja djelatnosti zaštite osoba i imovine koju ne osigurava država i iznad opsega koji osigurava država. Članci povezani sa zaštitom na radu su: članak 2.,5.,9.,11.a,12,13.,18.,20.,23.,27.,28.,49. i 59.

Zakon o radu² određuje da je poslodavac dužan poštovati prava i dostojanstvo radnika te da je dužan radniku osigurati uvjete za rad na siguran način u skladu sa zakonskim i drugim propisima. Isti zakon propisuje da je poslodavac dužan pribaviti i održavati postrojenja, uređaje, opremu, alate, mjesto rada i pristup mjestu rada te organizirati rad, na način koji osigurava zaštitu života i zdravlja radnika, u skladu s posebnim zakonima i drugim propisima i u skladu s naravi posla koji se obavlja te je dužan upoznati radnika s opasnostima posla koji obavlja radnik. Članci povezani sa zaštitom na radu u ovom zakonu su: 7.,28.,37.,38.,39.,40.,42.,33. i 51.

Zakon o zaštiti okoliša³ u članku 13. povezan je sa zaštitom na radu jer navodi okolišnu sigurnost koja podrazumijeva i rad u okolišu koji nije onečišćen do mjere rizične za radu u njemu.

Zakon o zaštiti na radu⁴ navodi koje je mjere dužan poduzeti poslodavac kako bi radniku osigurao sigurne uvjete rada, a odnose se na mjere vezane uz radno mjesto, zaštitnu opremu te različitu opremu kojom se opasnosti za zdravlje i život radnika svode na minimum. Neki od bitnijih članaka za zaštitu na radu su: članak 12., članak 13., članak 24., članak 55. i članak 56.

¹ Zakon o privatnoj zaštiti (NN 68/03, 31/10, 139/10)

² Zakon o radu (NN 93/14, 127/17)

³ Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18)

⁴ Zakon o zaštiti na radu (NN 71/2014)

Zakon o zaštiti od požara⁵ navodi način sigurnog rada u područjima gdje postoji opasnost od nastanka požara, zaštitnoj opremi te mjerama koje treba poduzeti ako dođe do požara. Članci vezani za zaštitu na radu su: 8.,10.,11.,15.,16.,17.,18.,19.,20.,36.,37.,38.,40.,41.,61.,62. i 63.

Zakon o javnom okupljanju⁶ definira uvjete pod kojima redari obavljaju poslove osiguranja javnog reda i mira tijekom javnog okupljanja. Članci povezani sa zaštitom na radu su: 16.,19.,20. i 21.

Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima⁷, također, određuje uvjete pod kojima zaštitari obavljaju posao osiguranja odvijanja športskog natjecanja te mjere koje su dužni poduzimati, ali u uvjete koji im za to moraju biti osigurani. Članci vezani za zaštitu na radu su 3. i 5.

Zakon o zaštiti novčarskih institucija⁸ određuje mjesto rada zaštite u novčanim institucijama te način na koji se osiguravaju prava zaštitara u novčanim institucijama, odnosno način na koji im moraju biti osigurani uvjeti za rad na siguran način.

Pravilnik o prostornim i tehničkim uvjetima za priređivanje igara na sreću u kasinima⁹, isto se tako, odnosi i na osiguranje zaštite u tim prostorima te način na koji se jamči zaštitarima rad na siguran način.

Pravilnik o sadržaju, izgledu i načinu vođenja upisnika u djelatnosti privatne zaštite¹⁰ određuje i područje sigurnosti radnika koji rade u privatnoj zaštiti.

Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite¹¹ određuje i način na koji se zaštitarima jamči sigurnost rada tijekom obavljanja poslova tjelesne zaštite.

Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti¹² određuje uvjete koje osoba mora zadovoljiti kako bi obavljala posao zaštitara, a članci vezani za zaštitu na radu su: članak 4., članak 7., članak 12., članak 13. i članak 14. Pravilnik o sadržaju, izgledu i

⁵ Zakon o zaštiti od požara (NN 92/2010)

⁶ Zakon o javnom okupljanju (NN 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11, 78/12)

⁷ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)

⁸ Zakon o zaštiti novčarskih institucija (NN 56/15)

⁹ Pravilnik o prostornim i tehničkim uvjetima za priređivanje igara na sreću u casinima (NN 38/2010)

¹⁰ Pravilnik o sadržaju, izgledu i načinu vođenja upisnika u djelatnosti privatne zaštite (NN 202/2003)

¹¹ Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite (NN 68/03)

¹² Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti (NN 38/04, 106/04, 38/08 i 16/11)

načinu vođenja upisnika u djelatnosti privatne zaštite¹³ i Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite¹⁴ daju opće mjere vezane uz zaštitu na radu.

¹³ Pravilnik o sadržaju, izgledu i načinu vođenja upisnika u djelatnosti privatne zaštite (NN 202/2003)

¹⁴ Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite (NN 198/03)

3. Procjena rizika kao temelj sigurnosti i zaštite na radu

Svaki poslodavac je dužan izraditi procjenu opasnosti/rizika koja se odnosi na vrstu poslova koje obavljaju u poduzeću ili organizaciji. Naravno, pri tome treba primjenjivati zakonska pravila i pravila struke s kojima se otkriva potencijalna opasnost te osigurati njezino potpuno otklanjanje ili ako je moguće, određenu kontrolu opasnosti kako bi se mogao nastaviti radni proces bez posljedica za zdravlje radnika. Radi otkrivanja razine rizika od opasnosti provodi se procjena štetnosti koja je glavno polazište za provođenje temeljne politike i usmjeravanja poduzeća za rad na siguran način.

Slika 1: Aspekti rada koji utječu na zaštitu radnika¹⁵

Sigurnost i zaštita zdravlja na radu moraju se osigurati uzimajući u obzir sve postojeće okolnosti vezane uz rad, a što uključuje sprječavanje nesreća, uklanjanje opasnih tvari i čimbenika, sigurnost tehničke opreme i procesa te situacije koje dovode do prekomjernog fizičkog, umnog i osjetilnog opterećenja ili stresa. Također je potrebno imati na umu ljudski faktor,

¹⁵ HZZO (2011): Praktična smjernica za procjenu rizika na radu, Hrvatski zavod za zaštitu i sigurnost zdravlja na radu, RISK, str. 5

psihosocijalne aspekte, stres i moguće nasilje na radnome mjestu. Sve što je nepoželjno na radnome mjestu treba se smatrati rizikom. Zaštita radnika mora se, uz sigurnost i zdravlje, usredotočiti i na njihovo zadovoljstvo i socijalnu sigurnost.

4. Procjena rizika

4.1. Pojam i postupak izrade procjene rizika

Procjena rizika je postupak kojim se utvrđuje razina opasnosti, štetnosti i napora u smislu nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika.¹⁶ Ona predstavlja temeljni korak prema uvođenju zaštite na radu u svaki posao koji se obavlja te identificira sve moguće rizike koji se nalaze na određenom radnom mjestu i koji mogu utjecati na zdravlje radnika ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću. Procjena rizika je i zakonska obveza slijedom Zakona o zaštiti na radu i pravilnika koji proizlaze iz njega.

Postupak procjenjivanja se sastoji od:

1. Prikupljanja podataka na mjestu rada,
2. Analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje:
 - utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora,
 - procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora,
 - utvrđivanje mjera za uklanjanje, odnosno smanjivanje opasnosti, štetnosti, odnosno napora
3. Plana mjera za uklanjanje, odnosno smanjivanje razine opasnosti, štetnosti, napora koji mora sadržavati:
 - rokove,
 - ovlaštenike odgovorne za provedbu mjera,
 - način kontrole nad provedbom mjera.
- 4) dokumentiranja procjene rizika.¹⁷

Prikupljanje podataka uključuje:

- 1) poslove koji se obavljaju na mjestu rada,
- 2) broj radnika koji obavljaju iste poslove,
- 3) mjesta rada gdje se poslovi obavljaju,
- 4) uređenje mjesta rada,

¹⁶ Pravilnik o izradi procjene rizika, članak 2., (NN 112/2014)

¹⁷ Isto., članak 5.

- 5) popis radne opreme,
- 6) popis izvora fizikalnih, kemijskih i bioloških štetnosti,
- 7) organizaciju rada i raspored radnog vremena.¹⁸

Procjenjivanje rizika se provodi uz aktivno sudjelovanje radnika koji obavljaju poslove i uvažavanje njihovih stavova.

Pri procjenjivanju rizika moraju se uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (kao što su: propisi za osobnu zaštitnu opremu, za ručno prenošenje tereta, za rad sa zaslonima, za radnu opremu, za fizikalna, kemijska i biološka štetna djelovanja) te smjernice iz zaštite na radu (kao što su: smjernice o procjeni kemijskih, fizikalnih i bioloških štetnih djelovanja i industrijskih procesa opasnih ili štetnih za sigurnost i zdravlje trudnica, žene koje su rodile ili doje).¹⁹

Tablica 1 prikazuje na koji način se određuje vjerojatnost za procjenu rizika. Rizik se promatra u smislu da li je malo vjerojatno, vjerojatno ili vrlo vjerojatno da će se realizirati neki rizik.

Tablica 1: Određivanje vjerojatnosti za procjenu rizika²⁰

1.Malo vjerojatno	Ne bi se trebalo dogoditi tijekom cijele profesionalne karijere radnika.
2.Vjerovatno	Može se dogoditi samo nekoliko puta tijekom profesionalne karijere radnika.
3.Vrlo vjerojatno	Može se ponavljati tijekom profesionalne karijere radnika.

Tablica 2 prikazuje moguće posljedice štetnosti te se u tom kontekstu govori o malo štetno, vrlo štetno i izrazito štetno. Unutar svake kategorije štetnosti navedeno je što se pod pojmom veličine određene štetnosti podrazumijeva.

¹⁸ Isto., članak 6.

¹⁹ Isto., članak 7.

²⁰ Isto., Prilog I.

Tablica 2: Posljedice (veličina posljedica – štetnosti)²¹

1.Malo štetno	Ozljede i bolesti koje ne uzrokuju produženu bol (kao npr. male ogrebotine, iritacije oka, glavobolje itd.).
2.Vrlo štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju umjerenu, ali produženu bol ili bol koja se povremeno ponavljaju (kao npr. rane, manji prijelomi, opekotine drugog stupnja na ograničenom dijelu tijela, dermatološke alergije itd.).
3.Izrazito štetno	Ozljede i bolesti koje uzrokuju tešku i stalnu bol i/ili smrt (kao npr. amputacije, komplicirani prijelomi, rak, opekotine drugog ili trećeg stupnja na velikom dijelu tijela itd.).

Procjenjivanje rizika provodi se u skladu s Matricom procjene (Tablica 3) rizika prema općim kriterijima razine rizika (vjerojatnost, posljedica).

Rizik se procjenjuje kao:

- 1) mali rizik,
- 2) srednji rizik,
- 3) veliki rizik.

²¹ Isto.

Tablica 3: Matrica procjene rizika²²

Vjerojatnost	Veličina posljedica(štetnosti)		
	Malo štetno	Srednje štetno	Vrlo štetno
Malo vjerojatno	Mali rizik	Mali rizik	Srednji rizik
Vjerojatno	Mali rizik	Srednji rizik	Veliki rizik
Vrlo vjerojatno	Srednji rizik	Veliki rizik	Veliki rizik

U svakom radnom procesu postoje opasnosti i štetnosti vezane za svaki posao. Podjela opasnosti i štetnosti prikazana je u Tablici 4. Opasnosti i štetnosti dijele se na: mehaničke opasnosti, padove i rušenja zbog rada na visini ili od pada u dubinu, opasnosti od pada predmeta s neke visine ili od obrušavanja i odrona te na opasnosti od električne struje, plina, buke, vibracije i dr.

²² Isto.

Tablica 4: Podjela opasnosti i štetnosti ²³

Opasnosti/Štetnosti	Mogući uzroci(neki od)
Mehaničke opasnosti	Rukovanje alatima i strojevima na mehanizirani pogon te strojeva i uređaja koji se koriste za horizontalni i vertikalni transport
- padova i rušenja zbog rada na visini ili od pada u dubinu, opasnosti od pada predmeta s neke visine ili od obrušavanje i odrona	Rad u građevinarstvu na skelama.
- od električne struje	Rad u prostoru pod visokim naponom (elektrane)
- od plinova, para, dimova i aerosola (kemijske štetnosti radnih procesa)	Rad u termolakirnicama, prerada metala.
- pri rukovanju opasnim radnim tvarima kao što su kiseline, lužine, toksični materijal	Prepada metala, kemijsko prerađivačkoj industriji
- od buke, vibracija	Građevinarstvo, rad na aerodromu
- od nepovoljne mikroklike	Rad na preniskoj temperaturi (hladnjače) ili previsokoj temperaturi, vlažnosti i vjetru
- od štetnih zračenja poput UV zračenja	Prilikom zavarivanja
- biološke opasnosti (opasnosti/zaraze)	Javljaju se kod rada u bolnicama, klinikama, ambulancama, veterinarskim stanicama, školama i vrtićima.
- od teškog tjelesnog napora	Veliko fizičko naprezanje (građevinarstvo, utovari/istovari i dr.)
- od psihofizičkog napora rada u uvjetima velikog stresa i/ili trajne psihičke napetosti	Velika odgovornost, mobing na radnom mjestu, neprilagođeni uvjeti rada
- zbog nefiziološkog položaja tijela	Rad na traci

Da bi se došlo do potencijalnih opasnosti/štetnosti, potrebno je napraviti duboku analizu procesa rada na svim radnim mjestima u tvrtki te odrediti opasnosti/štetnosti koje mogu nastati ili uzrokovati štetu za zdravlje radnika na određenom radnom mjestu. Nakon toga se određuje plan mjera za smanjenje razine opasnosti/štetnosti koje loše utječu na radnikovo zdravlje tako da radnik

²³ Isto.

bude u mogućnosti obavljati svoji radni zadatak bez štetnih utjecaja na njegovo zdravlje. U takvim situacijama dolaze do izražaja opća načela prevencije zaštite na radu. Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na temelju sljedećih općih načela prevencije²⁴:

1. izbjegavanje rizika,
2. procjenjivanje rizika,
3. sprječavanje rizika na njihovom izvoru,
4. prilagođavanje rada radnicima vezano uz oblikovanje mjesta rada, izbor radne opreme te način rada i radne postupke radi ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje,
5. prilagođavanje tehničkom napretku,
6. zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim,
7. razvoj dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša,
8. davanja prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim,
9. odgovarajuće osposobljavanje i obavješćivanje radnika,
10. besplatnost prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

²⁴ Zakon o zaštiti na radu, članak 12. (NN 71/2014)

5. Privatna zaštita

Privatna zaštita odnosi se na obavljanje djelatnosti zaštite osoba i imovine koju ne osigurava država i iznad opsega koji osigurava država. Ova se djelatnost obavlja tjelesnom i/ili tehničkom zaštitom. Cilj ove djelatnosti je zaštita osoba i imovine, a što se posebno odnosi na osiguranje mirnih prosvjeda i javnih okupljanja, osiguranje stambenih i poslovnih prostora, neposrednu tjelesnu zaštitu osoba, zaštitu prirodnih dobara i okoliša te osiguranje i pratnju novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti.²⁵ Svrha i strategija privatne zaštite odnosi se na preventivno djelovanje u području sigurnosti, tj. poduzimanje dopuštenih radnji i mjera osoba koje obavljaju ovu djelatnost kako bi spriječile i otkrile štetne pojave i protupravne radnje koje ugrožavaju tjelesnu nepovrijedivost i narušavaju dostojanstvo osobe te umanjuju vrijednost imovine koja je predmet zaštite unutar prostora ugovorenog odnosa i nadležnosti što je uključeno u privatnu zaštitu. Djelatnost privatne zaštite ima važnu ulogu u nacionalnoj sigurnosti jer pokriva dio aktivnosti koje su direktno ili indirektno povezane i s pitanjem nacionalne sigurnosti.

5.1. Povećanje kvalitete sektora privatne zaštite

Privatna zaštita da bi zadovoljila očekivanu visoku razinu kvalitete svojih usluga, mora uzeti u obzir trenutno stanje vanjskih elemenata koji utječu na privatnu zaštitu kao što su društvo, ekonomija i pravo koje potiče ili ograničava razvoj privatne zaštite. U samom sektoru privatne zaštite potrebno je poboljšati organizaciju i učinkovitost radnog vremena, profesionalnost unutar sektora, konkurenciju tržišta te informiranje i prevenciju sigurnosti i zaštite zaposlenika.²⁶

5.2 Organizacija rada

Važna je potpora u prvom redu od poslodavca i njihova pozitivna rješenja koja se odnose na stvaranje što kvalitetnijeg radnog okruženja, a zaštita na radu je jedan od tih uvjeta.

Problem planiranja zaštite nastaje u onom trenutku kada treba donijeti odluku o uspostavi određene razine sigurnosti. Menadžment svake tvrtke je svjestan da

²⁵ Zakon o privatnoj zaštiti (NN 68/03, 31/10, 139/10)

²⁶ Ball, Nicole (2014.): Lessons from Burundi's Security Sector Reform Process, Africa security brief, 19(2), 1-8.

provedbu ovih aktivnosti treba provoditi na način da rad bude organiziran uz maksimalno sigurne uvjete za radnike.

Ustroj i organizacija privatne zaštite, a što prvenstveno podrazumijeva tjelesnu i tehničku zaštitu, uređena je zakonski. Svakom ustroju i organizaciji neke djelatnosti prethodi adekvatna procjena opravdanosti projekta u koji se eventualno kreće.²⁷

Kod postavljanja organizacije rada potrebno je znati kako upravljati s timom ljudi? Što je radno okruženje i kako postići adekvatno radno okruženje? Koliko je potrebno dati zaposleniku neovisnosti u obavljanju radnih zadataka? Jesu li zadovoljena prava i obveze sigurnosti i zaštite radnika na radnom mjestu? To su sva pitanja na koja se treba dati odgovor prije početka organizacije rada te ti odgovori moraju biti načela prema kojima bi se trebao organizirati rad u privatnoj zaštiti.

Takve politike poslovanja mogu imati samo loš utjecaj na radnika koji je primoran izvršavati radne zadatke u lošim uvjetima rada bez obzira na sve jer u drugom slučaju neće dobiti svoja mjesečna primanja ili će biti raspoređen na lošije radno mjesto. „Oprema kojom se služe zaštitari uglavnom je dotrajala ili poluispravna. Nerijetko zaštitari smjenu u trajanju 8 do 12 sati provode u automobilu, stoje u nekom hodniku ili na otvorenom, bez ikakvog krova nad glavom, nemaju mjesto predviđeno za obavljanje nužde te drugih tjelesnih i higijenskih potreba. Zaštitarima se prigovara ako jedu na radnom mjestu, s tim da se nitko nije pobrinuo da istom čovjeku osigura vrijeme i prostor u kojem bi mogao provesti vrijeme predviđeno za pauzu na koju ima zakonsko pravo“.²⁸

²⁷ Nađ, Ivan, Adelsberger, Zdenko, Brckan, Ivan, Organizacija sigurnosti u poduzeću, <http://www.cqm.rs/2013/cd1/pdf/40/14.pdf>, pristupljeno 1. 9. 2017.

²⁸ Večernji list: 'Zaštitarske tvrtke oštećuju državu, a radnike tjeraju na smjenu od 12 sati za 2300 kuna mjesečno', <https://www.vecernji.hr/vijesti/zastitarske-tvrtke-ostecuju-drzavu-a-radnike-tjeraju-na-smjenu-od-12-sati-za-2300-kuna-mjesečno-1063204> pristupljeno:22. 05. 2017.

5.3 Konkurentnost bez obzira na sve²⁹

Cilj poslodavaca je osigurati svoje mjesto na tržištu. To podrazumijeva i postizanje konkurentne prednosti, a da bi se ona postigla, važno je ponuditi proizvode ili usluge koji daju više u odnosu na druge tvrtke iz istog sektora ili koji se nude po nižoj cijeni. U tržišnoj utakmici poslodavci često zaboravljaju na prava radnika te se poslovi privatne zaštite obavljaju na način da se krše njihova privatna i radnička prava, primjerice, prekovremeni rad, neadekvatna oprema, rizični poslovi i sl.

Danas se vrlo teško natjecati među konkurencijom koja hoće uzeti svoj dio kolača koji misli da je njezin. Takvo stanje na tržištu ukazuje na to da većina poslova koji se dobivaju preko natječaja su unaprijed dogovoreni, a natječaji služe samo da se zadovolji pravna forma. Trenutno stanje na tržištu ukazuje na to da će najvjerojatnije posao dobiti tvrtka privatne zaštite koja je dala najjeftiniju ponudu. Najjeftinija ponudu obično se povezuje i najlošijom kvalitetom usluge koja je povezana s lošim uvjetima rada za zaštitare, neusklađenim kolektivnim ugovorima te lošom provedbom zakona o radu, ali i obvezama i odgovornostima u smislu prevencije rizika i zaštite zdravlja na radu.

5.4 Poslovanje na osnovi fleksibilnosti³⁰

Klijenti često traže da su tvrtke za privatnu zaštitu fleksibilne. To podrazumijeva i fleksibilnost radnika. U tom kontekstu nerijetko se događa da radnici ne mogu planirati svoje slobodno vrijeme jer moraju biti uvijek na raspolaganju što znači da moraju biti uvijek dostupni i spremni za rad. Na taj način se krše njihova prava na privatnost, radnička prava, ali i druga prava zajamčena hrvatskim zakonima, a koja se odnose na uvjete i način rada te zaštitu prava radnika.

Poslovanje privatne zaštite u većini slučajeva karakterizira fleksibilnost organizacije rada, a što podrazumijeva prilagođavanje strankama. Sektor privatne zaštite bi trebao pružati svojim strankama usluge dvadeset i četiri sata na dan, sedam dana u tjednu, tijekom cijele godine. Ovakav način fleksibilnosti se može sagledati na različite načine:

²⁹ „Ugovaranjem poslova po kriteriju najnižih cijena preko 99% slučajeva, potiče se nelojalna konkurenciju i ruši kvaliteta usluga. Tvrtke u takvoj nelojalnoj utakmici, da bi opstale primorane su ne ispunjavati zakonske odredbe, kolektivne ugovore, isplaćivati zaposlenicima minimalne plaće“ (ZAŠTITA - časopis za zaštitu i sigurnost osoba i imovine: Ceh zaštitara neugodno iznenađen odlukom AZTN-a, <http://zastita.info/hr/novosti/ceh-zastitara-neugodno-iznenaden-odlukom-aztn-a,16396.html> pristupljeno 20. 11. 2016.

³⁰ Interni Pravilnik AKD zaštite (2014.), Zagreb.

1. Mogućnost tvrtke da posluje fleksibilno u odnosu na broj zaposlenih je ono što diktira ponuda i potražnja.
2. Fleksibilnost u radnom vremenu koja se očituje kroz praznike, rad noću, vikende i prekovremeni rad te, isto tako, i određen broj radnika u pričuvi ako se pojavi potreba za novim radnicima kako bi se moglo reagirati i aktivirati radnike koji su u pričuvi,
3. Tvrtka mora osigurati dovoljan broj radnika kako bi mogli adekvatno pokriti svaki objekt te da nema potrebe za prekovremenim radom, a to se može postići boljim plaćama radnicima čime bi ih se zadržalo u tvrtki te bi se omogućila fleksibilnost u radu.

Fleksibilnost ovakvog sustava jasno dovodi do pitanja u kojoj mjeri se sva ta fleksibilnost odražava na zdravlje radnika. Takav način rada ima veliki utjecaj na zdravlje, ali isto tako i socijalno stanje radnika kod kojeg se remeti stanje u privatnom životu i obitelji uzrokovano manjkom vremena i stresom, a sve to dovodi do velikog utjecaja na fizičko, mentalno i emocionalno zdravlje radnika.

5.5 Poslovanje ispod praga isplativosti

Da bi poduzeća postigla konkurentsku prednost na tržištu, često svoje usluge naplaćuju po nerealnoj cijeni. No, posljedice toga najviše osjećaju radnici kojima se navedeno odražava na plaću. U tom kontekstu oni su često potplaćeni i rade za plaću koja nikako nije u razmjeru s poslom koji obavljaju i opasnostima koje nosi.

Glavni problem privatne zaštite u Republici Hrvatskoj je taj što su se na tržištu pojavile brojne male tvrtke privatne zaštite koje konkuriraju na poslovima privatne zaštite s niskim cijenama koje su posljedica loših uvjeta rada samih zaposlenika. Politika takvih tvrtki je da konkuriraju po pitanju cijene te na takav način ruše cijenu rada u privatnoj zaštiti. Često su uz nisku cijenu rada povezani i loši uvjeti rada u takvim tvrtkama. Samim time druge tvrtke su primorane spustiti cijenu rada te nisu u mogućnosti pružiti bolje uvjete za svoje zaposlenike. Takav način poslovanja nema dobru budućnost te bi se trebalo pravno regulirati i uvesti određeni standard u privatnu zaštitu kako bi se maknula nelojalna konkurencija na tržištu i kako bi se pružila mogućnost napretka te povisio standard u privatnoj zaštiti. Povećanjem standarda bi se

povećala i potražnja za poslovima privatne zaštite i tako bi se smanjio deficit radnika u privatnoj zaštiti.³¹

6. Identifikacija opasnosti, štetnosti i napora na poslovima privatne zaštite

U ovome poglavlju identificirat će se opasnosti i štetnosti koje se pojavljuju u privatnoj zaštiti i koje mogu ugroziti zdravlje zaposlenika.

6.1. Specifični rizici povezani s radom u privatnoj zaštiti³²

Pod ovim pojmom smatraju se opasnosti koje su vezane za svakodnevni rad, a isto tako vezane su za opasnosti koje se tiču same organizacije posla. S obzirom na raznolikost u aktivnostima koje su potrebne za obavljanja poslova u privatnoj zaštiti rizike specifične za privatnu zaštitu možemo podijeliti u nekoliko kategorija, što je prikazano u Tablici 5.

Tablica 5: Rizici u privatnoj zaštiti³³

1. Nasilje na poslu	2. Rizik pri korištenju zaštitarskih pasa	3. Nošenje oružja	4. Izloženost zračenju	5. Rizici povezan s organizacijom rada	6. Fizičko opterećenje	7. Psihičko opterećenje	8. Specifični rizici s kojima se suočavaju žene radnice
---------------------	---	-------------------	------------------------	--	------------------------	-------------------------	---

³¹ Hoće li sigurnosni sektor preživjeti 2017. godinu? (2016) , <http://zastita.info/hr/clanak/2016/12/hoce-li-sigurnosni-sektor-prezivjeti-2017.-godinu,589,19179.html>, pristupljeno 1. 7. 2017.

³² Hess, M., Karen (2008.): Introduction to Private Security, Amazon Book Revier, SAD.

³³ European training manual (2004.): Preventim occupational hazards hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european trening manual, <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 1. 7. 2017.

6.1.1 Nasilje na radnom mjestu

Nasilje na radnom mjestu u posljednjih desetak i više godina uočava se kao sve veći problem, kako u europskim tako i u svjetskim okvirima. Stres na radu posljedica je stanja povezanog s fizičkim, psihičkim ili socijalno slabim osjećajem ili disfunkcijama koje proizlaze iz osjećaja osobe da ne može ispuniti sve što se od nje očekuje, a mogu ga uzrokovati različiti faktori kao što su količina rada, organizacija posla, radno okruženje, loša komunikacija, zlostavljanje na radu i slično. Radi poboljšanja zdravlja i sigurnosti na radu poslodavac je obavezan spriječiti, otkloniti, odnosno smanjiti uzroke pojave nasilja na radnom mjestu povezanog s radom.³⁴

Nasilje na radnom mjestu može doći u različitim oblicima:

- verbalno nasilje: vrijeđanje, prijetnje, tračevi, ismijavanje, ponižavanje, mobbing i dr.
- fizičko nasilje: udarci, ozljede i dr.
- vatrenim oružjem.

U poslovima privatne zaštite, gdje zaposlenik u većini slučajeva ima vatreno oružje može doći do kontra efekta. Vatreno oružje bi trebalo dati određenu sigurnost samom zaštitaru i štićenim osobama, a ne bi trebalo biti predmet izrugivanja i namjernog izazivanja na korištenje.

„Trojica maskiranih, policiji još uvijek nepoznatih muškaraca, noćas oko dva sata izvršila su u Zagvozdu neuobičajeno razbojništvo. Upali su u skladište tvrtke Dalekovod, pištoljem zaprijetili 59-godišnjem čuvaru Jozi R., ukrali nepoznatu količinu novca i bakra, a potom nesretnog Jozu zavezali za stolicu i pobjegli. Našao ga je jutros oko 7 sati kolega kad je stigao u smjenu. Tijekom današnjeg dana policija će obaviti očevid nakon kojeg će se znati koliko je novca i bakra ukradeno. Za razbojnicima se traga.“³⁵

³⁴ Mustajbegovic Jadranka (2001.): Zdrave organizacije – hrvatska iskustva. U: Mustajbegović J J., Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnom mjestu, Motovunski glasnik broj 21. Suportivni centar Hrvatske mreže zdravih gradova, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Motovun.

³⁵ Ukrali novac i bakar, a čuvara Dalekovoda vezali za stolicu, <https://www.vecernji.hr/vijesti/ukrali-novac-i-bakar-a-cuvara-dalekovoda-vezali-za-stolicu-446095>, pristupljeno 10. 9. 2017.

Rizik od fizičkog napada³⁶

U poslovima privatne zaštite može doći vrlo lako do fizičkog napada na zaposlenika. Iskustva zaposlenika tvrtki pokazuju da će svaka zaposlena osoba u privatnoj zaštiti u svom radnom vijeku najvjerojatnije biti bar jednom izložena fizičkom napadu. U poslovima privatne zaštite postoje poslovi u kojima postoji veća vjerojatnost od fizičkog napada, primjerice: čuvanje objekata u kojima je veliki protok ljudi (čuvanje trgovina, novčarskih institucija i sl.).

6.1.1.1 Seksualno zlostavljanje

Seksualno zlostavljanje se odnosi na moguću situaciju u kojoj se neželjeno ponašanje manifestira u izravnom tjelesnom kontaktu (seksualni napad na zaštitara u disko klubu, prilikom čuvanja nekog objekta i dr.), verbalno (obraćanje zaštitaru vezano uz njegov izgled ili vezano uz namjeru u seksualnom smislu) ili neverbalno (upadljivo gledanje zaštitara tijekom neke proslave, koncerta i dr.), ali s namjerom da se povrijedi dostojanstvo pojedinca te takvim načinom povrjeđivanja zaštitara može nastati neprijateljsko, ponižavajuće i uvrjedljivo radno okruženje. Tvrtke su sve više svjesne seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. Kada se dogodi seksualno zlostavljanje, obično se podrazumijeva da su žrtve žene, a to nije uvijek slučaj. Istina je da seksualno uznemiravanje više pogađa žene, ali isto tako se seksualno uznemiravanje događa i muškarcima, no u manjem postotku. U korist ovim podacima rađene su studije koje su provedene u niz zemalja EU, a koje prikazuju da su češća seksualna uznemiravanja gdje u tvrtkama dominira jedan od spolova, nego u onima u kojima postoji ravnoteža muških i ženskih zaposlenika. Kako se u privatnoj zaštiti većinom zapošljavaju muškarci radi naravi posla, moglo bi se zaključiti da značajan rizik opada na žene zaštitare što se tiče seksualnog uznemiravanja.³⁷

6.1.1.2 Utjecaj seksualnog uznemiravanja na zdravlje

Na psihološkoj bazi seksualno uznemiravanje može dovesti do stresa, anksioznosti, depresije, stanja nervoze, ljutnje itd. Ovo se ubraja u psihičko uznemiravanje, ali i njegove posljedice ostavljaju velik utjecaj na psihi pojedince. Fizičke posljedice su gubitak tjelesne mase, problemi sa snom,

³⁶ Interni Pravilnik AKD zaštite, 2014.

³⁷ Isto.

nepravilna prehrana, glavobolja, mučnina, visoki krvni tlak, gubitak samopouzdanja i dr.³⁸

6.1.1.3 Mobing na radnom mjestu

Prema etiološkom porijeklu riječ mobing izvedenica je iz latinske izvedenice *mobile vulgus* čije se značenje odnosi na pokretnu, prevrtljivu i nestalnu svjetinu.³⁹ U znanstvenoj literaturi pod mobingom podrazumijevaju se različiti sadržaji te ne postoji jedinstvena definicija ovog pojma. Jedan od prvih pokušaja određenja mobinga u stručnim krugovima je definicija koju je ponudio švedski psiholog Leymann. Prema Leymannu „mobing je sustavna neprijateljska i neetična komunikacija od strane jedne ili više osoba prema pretežito jednoj osobi koja je time gurnuta u bespomoćan položaj bez mogućnosti obrane i u tom se položaju zadržava ponovim činjenjem radnji mobinga kroz duže vremensko razdoblje“.⁴⁰ Treba se razlikovati autoritativni stav i vrste ponašanja koji ne predstavljaju nasilničko ponašanje ako im uzrok nije inat i ako se ne ponavljaju učestalo. Međutim, isto tako, i takvi stavovi su zabranjeni jer mogu loše utjecati na radnu atmosferu poradi toga što se vrlo lako mogu pretvoriti u nasilničko ponašanje. Ova razlika je važna jer treba znati kada se može nekog optužiti za mobing, a kada ne jer utjecaj same predrasude na takav način ima puno učinka na tumačenje određenog ponašanja.

Analizirajući samo potencijalne slučajeve mobinga za koje postoji opravdana sumnja radi određenih neslaganja između ljudi ili grupe na radnom mjestu, lako je moguće da je neslaganje ili nesporazum među ljudima na početku uzrokovan nasilničkim ponašanjem, ali vrlo često to nije uzrok.

Čimbenici rizika koji mogu dovesti do nasilničkog ponašanja mogu uključivati⁴¹:

- moguće nedoumice u odnosu na zadatke koji se trebaju obaviti u sklopu radne organizacije temeljene na fleksibilnosti
- loša radna atmosfera, sukobi između radnika bez poduzimanja mjera za otklanjanje stanja
- konfuzija/sukobi u smislu hijerarhijske odgovornosti

³⁸ Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske (2012.): Kako prepoznati spolnu diskriminaciju u praksi i kako se od nje zaštititi, Bestias dizajn d.o.o., Zagreb

³⁹ Anić, Vladimir, Goldstein, Ivo (1999.): Rječnik stranih riječi, Novi Liber, Zagreb, str. 859.

⁴⁰ Leymann, Heinz (1990.): Mobbing and Psychological Terror at Workplaces, *Violence and Victims*, 5(2), str. 119.-126.

⁴¹ Isto.

- autoritarni stil upravljanja
- dehumanizirano upravljanje i društveni odnosi
- loš odnos između uprave i radnika
- pogreške u politikama upravljanja zaposlenicima/osobljem.

Treba imati na umu da bez obzira na uzrok nasilničkog ponašanja na tvrtkama je odgovornost na pronalaženju rješenja da se takva ponašanja ne ponavljaju. U svakom slučaju ne bi se trebao suzdržati od djelovanja i probleme ignorirati („gurati po tepih“).

6.1.1.4 Utjecaj nasilničkog ponašanja na zdravlje

Nasilničko ponašanje vrlo lako može dovesti do različitih loših učinaka na zdravlje zaposlenika, kao što su: stres, depresija, gubitak samopouzdanja, osjećaj krivnje, fobije, poremećaj u spavanju i dr. Posljedice ovakvih učinaka na zdravlje mogu se manifestirati na osobi u rasponu od depresije do ekstremnih situacija kao što su samoubojstva, a isto tako je moguće razviti ovisnost o lijekovima.⁴²

6.1.2. Prevencija i zaštita od zlostavljanja i seksualnog uznemiravanja

Poslodavci moraju imati jasan stav i propisane politike o svim neprihvatljivim oblicima ponašanja kojim se jasno ne odobrava niti u jednom obliku nasilje pa i seksualno uznemiravanje unutar tvrtke. Velika pomoć poslodavcima bi bilo imenovanje/zapošljavanje savjetnika od povjerenja. Savjetnik od povjerenja je osoba koja je zaposlena unutar poduzeća ili je vanjski suradnik koji ima zadatak saslušati svakog tko se smatra žrtva mobinga. Tercijarna prevencija bi se odnosila na to da uznemiravanje može prouzročiti vrlo teške posljedice za žrtvu te se moraju poduzeti mjere koje će pomoći žrtvi da što brže uspostavi ponovno psihofizičko zdravlje i povрати uništeno dostojanstvo. Rana dijagnoza utjecaja uznemiravanja na zdravlje može pomoći u smanjenju posljedica. Veoma je važno da se osobe uključe u grupe samo-pomoći, a ako je potrebno i na rehabilitaciju u specijaliziranim zdravstvenim ustanovama. Osoba se može obratiti u određene centre kako bi potražila pomoć psihoterapeuta gdje bi osnovni cilj bio djelovanje na psihičke i psihosomatske simptome (anksioznost, depresija i dr.). Važno je povećati samopoštovanje, samoefikasnost i

⁴² Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske (2012.): Kako prepoznati spolnu diskriminaciju u praksi i kako se od nje zaštititi, Bestias dizajn d.o.o., Zagreb

samokontrolu kod žrtve i jako je važno raditi na ovom pitanju jer žrtva ima vrlo negativnu sliku o sebi.⁴³

6.2 Nošenje oružja

Nacionalno zakonodavstvo koje regulira nošenje oružja puno se razlikuje od zemlje do zemlje. U zemljama u kojima je dopušteno korištenje oružja postoji cijeli niz odredbi koje se moraju ispuniti. U Republici Hrvatskoj zaštitari moraju proći obuku, liječnički pregled te nakon toga ići na vježbe gađanja vatrenim oružjem minimalno jedanput godišnje ili više ovisno o mjestu rada zaštitara.⁴⁴ Većinom je uporaba vatrene oružja usmjerena na poslove s novcem (banke), nadzor vojnih objekata ili objekata značajnih za nacionalnu sigurnost. Nesreće vezane za vatreno oružje mogu biti rezultat slučajnog okidanja, odbijanja metaka ili ozljede koje nastanu od ispucavanju metaka. Nesreće su vrlo rijetke i često proizlaze iz nepažnje ili nedostatka treninga, ali kada nastanu vrlo često su kobne.⁴⁵ Bilo je niz slučajeva „slučajnog“ opaljenja oružja u privatnoj zaštiti. Jedan od zadnjih poznatih slučajeva dogodio se zaposleniku zaštitarske tvrtke AKD- Zaštite 2008. godine. Zaštitar je prilikom izvršavanja kontrolnog pregleda oružja neoprezno rukovao te je opalio hitac iz vatrene oružja i sam sebi nanio ozljedu lijeve ruke. Kontrola oružja se izvršava na početku svake smjene u posebnim prostorijama iznad kante s pijeskom kako bi se spriječilo ozljeđivanje radnika u neposrednoj blizini.⁴⁶

6.2.1 Faktori koji utječu na rizik nošenja oružja⁴⁷

Faktori rizika mogu biti oružje koje je tehnički neispravno ili je u lošem stanju radi toga što se oružje ne održava na pravilan način. Upotreba streljiva kojem je prošao rok može utjecati na sigurnost pri korištenju. Klimatski uvjeti mogu negativno utjecati na ispravnost oružja. Odlaganje oružja ima veliki utjecaj na samo oružje jer vlaga i visoke/niske temperature mogu znatno utjecati na samo

⁴³ Martić, Andreja (2006.): Prevenirica mobinga i vrste pomoći, Viktimizacija na radnom mjestu, Školska knjiga, Zagreb, str. 11-17

⁴⁴ Zakon o oružju (NN 63/07, 146/08, 59/12, 70/17)

⁴⁵ Kalem Davor (2012.): Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, *Sigurnost*, 54 (1) 45 -54

⁴⁶ Jutarnji.hr: Zaštitar AKD-a propucao sam sebi dlan službenim pištoljem, <http://www.jutarnji.hr/arhiva/zastitar-akd-a-propucao-sam-sebi-dlan-sluzbenim-pistoljem/3876867/> pristupljeno: 24.1.2017.

⁴⁷ European training manual (2004.): Preventing occupational hazards hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european training manual, <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 1. 7. 2017.

oružje. Također, utjecaj ima i spremanje oružja koje mora biti pravilno osigurano. Zaposlenicima privatne zaštite mora se pružiti adekvatan trening da bi se izbjeglo loše rukovanje ili neodgovorno ponašanje prilikom nošenja oružja.

6.2.2 Moguće ozljede nastale pri nošenju oružja⁴⁸

Nesreće koje se mogu desiti prilikom nošenja ili korištenja oružja u velikoj veličini slučajeva su vrlo ozbiljne i često s teškim posljedicama, kao što su tjelesna ozljeda ili smrt osobe. Pod lakše ozljede ubrajaju se lakše opekline, modrice, porezotine i dr. Teže ozljede mogu biti kritične za vitalne organe nakon što prođe metak kroz njih, a to može u najgorem slučaju izazvati smrt.

6.2.3. Prevencija i zaštita kod uporabe oružja

Poslodavac ima obvezu kvalitetno obrazovati radnika koji će za vrijeme radnog vremena nositi oružje u smislu zaštite. Neke zaštitarske tvrtke imaju vlastita učilišta za izobrazbu zaštitara kako bi omogućile kvalitetno školovanjem i pripremu novog radnika za poslove u privatnoj zaštiti. Potrebno je pružiti poseban prostor gdje će se moći zaduživati i razduživati oružje potrebno za rad.⁴⁹ Prilikom vježbanja pucanja potrebno je koristiti zaštitne naočale i slušalice te se mora izvoditi na streljanama. Zaštitar mora koristiti oružje u skladu s uputama koje je dobio i savladao prilikom obuke sukladno Zakonu o oružju.⁵⁰ Mora se prijaviti svaka nepravilnost na oružju ili streljivu koja je uočena. Oružje se mora koristiti odgovorno i na siguran način. Ne smije se davati ili posuđivati oružje koje je zaduženo te se treba spriječiti bilo kakav pokušaj krađe oružja.⁵¹

⁴⁸ European training manual (2004.): Preventim occupational hazards hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european trening manual, <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 1. 7. 2017.

⁴⁹ Članak 9., članak 10., članak 11., Pravilnik o posebnim uvjetima za proizvodnju, smještaj i promet oružja i streljiva, popravljjanje i prepravljjanje oružja te vođenje civilnih strelišta (NN 69/2008)

⁵⁰ Zakon o oružju (NN 63/07, 146/08, 59/12, 70/17)

⁵¹ Kalem, Davor (2013.): Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite (II dio) *Sigurnost* 55(2), 237 – 252.

6.3 Izloženost zračenju⁵²

Izloženost zračenju u privatnoj zaštiti dolazi kod korištenja opreme koja generira zračenje ili kod rada u prostorijama ili u blizini izvora zračenja koji izaziva rizik po zdravlje radnika. Rizici u takvim uvjetima variraju ovisno o dozi koja se apsorbira na tijelu radnika. Ovakva vrsta rizika u privatnoj zaštiti specifična je za poslove u kojima se koriste rendgenski uređaji kao što su kontrola ulaza (zračne luke, javni objekti) ili u poštanskim poslovima u kojima se skeniraju pošiljke. U većini slučajeva zaposlenici privatne zaštite dolaze u kontakt sa zračenjem u zračnim lukama gdje se vrši kontrola ljudi i prtljage ili sličnim poslovima. Najčešće se koriste dvije metode za pregled putnika na temelju povratnog radarskog signala (backscatter). Rezultat ovog pregleda je:

- stvaranje slike na kojoj vidljiva površina-sjena skeniranog objekta
- pregled gdje se koristi jače zračenje koje prolazi dublje u tijelo objekta (transmission technique)
- slike na kojima se vide obrisi svega što je u objektu.

6.3.1. Faktori rizika koji utječu na utjecaj zračenja

Uređaji koji koriste za rad zračenje (X-zrake) moraju biti ispravni i korišteni na primjereni način da ne bi došlo do nekontroliranog zračenja koje je štetno za zdravlje. Zaštitar mora znati što čuva i kako se mora ponašati u takvim prostorima.⁵³

6.3.2. Moguće ozljede pri izlaganju zračenju

Prolaz zračenja kroz živa bića izaziva promjene na živim stanicama, organima ili cijelom tijelu. Te promjene koje zračenje izaziva na živim tkivima nazivaju se biološkim efektima zračenja. Dugotrajna izloženost zračenju danas se povezuje

⁵² Health effects of security scanners for passenger screening (based on X-ray technology), European Union, 2012., str. 19, https://ec.europa.eu/health/scientific_committees/emerging/docs/scenihr_q_026.pdf, pristupljeno 12. 4. 2017.

⁵³ Utjecaj zračenja na organizam (2016.), <http://radiologijazabolesnike.blogspot.hr/2016/03/utjecaj-zracenja-na-organizam.html>, pristupljeno 2. 2. 2017.

s brojnim negativnim posljedicama po ljudsko zdravlje koje u krajnosti mogu dovesti do oštećenja unutarnjih organa, karcinoma i dr.⁵⁴

6.3.3. Zaštita i prevencija od izlaganja zračenju

Najčešća mjesta gdje zaštitari dolaze u kontakt s radijacijom su mjesta na kojima se provjerava prtljaga putnika (aerodromi), bolnice, mjesta gdje se čuva radioaktivni otpad i dr. Tijekom obuke mora se educirati zaštitara za rad s uređajima koji zrače te o pravilnom korištenju takvih uređaja. Samo stručno osoblje može koristiti takve uređaje te uređaji moraju biti označeni s CE⁵⁵ oznakom kako bi bili sigurni da strojevi koji se koriste su u skladu s europskim propisima. Prije rada s takvim uređajem potrebno je provjeriti da li oprema i uređaj redovito odlaze na periodičke tehničke preglede. Prije upućivanja na radno mjesto gdje je moguće izlaganje zračenju potrebno je upozoriti te objasniti sve vezano za izvore zračenja i mjere kojih se treba pridržavati radnik. Radnik mora izbjegavati fizičko izlaganje zračenju prilikom korištenja uređaja ili stroja te prijaviti nepravilnosti ili nepravilan rad stroja nadređenima. Na takvim radnim mjestima zaštitari moraju nositi dozimetre koji očitavaju povećanu razinu zračenja. Od zaštitara se očekuje da provodi sigurnosne mjere, poštuje znakove upozorenja i oznake za kretanje sigurnim područjem.⁵⁶

6.4 Rizici povezani s organizacijom rada⁵⁷

Sama organizacija rada uključuje zdravstvene i sigurnosne rizike koji su vezani za samu organizaciju rada u tvrtki i na radnom mjestu. Rizici koji proizlaze iz organizacije rada i same naravi posla u privatnoj zaštiti su: dvojna hijerarhija, usamljeni rad, raspored rada, upravljanje ljudskim resursima, obuka i informacije u prevenciji rizika i radno vrijeme.

⁵⁴ Isto.

⁵⁵ CE oznaka pokazuje da proizvod zadovoljava bitnim zahtjevima sigurnosti, zaštite zdravlja i života ljudi, zaštite imovine, zaštite okoliša te zaštite javnog interesa, propisanim EU direktivama

⁵⁶ Brnić, Zoran (2017.): Prevencija i zaštita od zračenja, *Radiologija* 1(2), 27-33.

⁵⁷ CSS - ULB Health and safety in the private security sector : identifying the risks, Lorenzo Munar Suard (2003.), http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 2. 4. 2017.

6.4.1. „Dvojna hijerarhija“⁵⁸

Privatni zaštitari na terenu najčešće imaju situaciju da obavljaju radne zadatke pod „tuđim krovom“, a to znači da, nevezano za pravila svoje struke, unutar objekta/tvrtke moraju poštivati određena pravila koja postoje kod klijenta gdje obavljaju zadaće. U takvim situacijama može doći do nesporazuma koji uzrokuju napetost i stres kod zaštitara. Poslodavac bi trebao u pisanom obliku kroz ugovor ili interne upute, statut i profesionalne standarde objasniti uloge, obveze i odgovornosti poslodavca, radnika i klijenta.

6.4.2. Usamljeni rad

Što je usamljeni rad? Usamljeni rad je rad pri kojem radnik radi samostalno bez vizualnog ili zvučnog kontakta s kolegama. Primjeri mogu biti: radnik na benzinskoj pumpi, čuvar, operator na nekom staničnom mjestu, taksista i slično. Da li je usamljeni rad problem, zavisi od drugih prisutnih okolnosti na primjer: da li se radi o poslu u zatvorenim prostorima, da li se radi o poslovima s električnom energijom, da li je riječ o radu na visini, radu s opasnim materijama, radu sa sredstvima pod visokim pritiskom, radu na javnom mjestu gdje je povišen rizik od nasilja, rad s motornim pilama i plamenicima.⁵⁹ Posljedice usamljenog rada se očituju na radniku kao napadaj panike, depresija, nepodnošljiva dosada, nemogućnost obavljanja fizioloških potreba, nemogućnost pozivanja u pomoć u slučaju potrebe i dr.⁶⁰ Usamljeni rad još uvijek nije zabranjen u Europi, ali se sve radi da bi se što prije zabranio takav način rada. Ako usamljeni rad nije zabranjen, onda treba izbjegavati postojanje takvih radnih mjesta. Na takva radna mjesta bi se radnici trebali raspoređivati uz pisanu suglasnost.

Osobe koje imaju problema s depresijom, napadajima panika (u takvim situacijama to može biti iznimno opasno za zaštitare jer oni sa sobom nose oružje) i osjećajem nepodnošljive dosade vrlo često traže utjehu u raznim lijekovima, alkoholu pa čak i drogama koje mogu vrlo negativno utjecati na psiho-fizičko zdravlje osobe.⁶¹

⁵⁸ Isto.

⁵⁹ ZRNinfo: Usamljeni rad, <http://znrinfo.com/index.php/praksa/primjenjena-znr/121-usamljeni-rad> pristupljeno:26.1.2017.

⁶⁰ Juničić, Nataša, O usamljenosti, <http://savjetovaliste.tvz.hr/psiholoska-pomoc/o-usamljenosti/> pristupljeno:26.1.2017.

⁶¹ Isto.

6.4.2.1. Problem rasporeda rada

Veliki problem sektora privatne zaštite je taj što se temelji na fleksibilnosti i jako je teško u takvom načinu rada osigurati raspored rada unaprijed nekoliko mjeseci ili tjedana. Raspored rada dodatno otežavaju izostanci s posla, bolovanja ili neke druge nepredviđene okolnosti koje utječu na organizaciju i plan rada. Poslodavci bi trebali osmisliti i provoditi mehanizam planiranja rada koji bi omogućio veću sigurnost osoblja te im osigurao manji utjecaj na njihov privatni život i utjecaj rada na funkcioniranje obitelji zaposlenika koja najviše gubi ovakvim načinom rada.

6.4.3. Zaštita i prevencija radnika od „dvojne hijerarhija“, usamljenog rada i organizacije rada

Usamljeni rad je rad gdje radnik obavlja samostalno rad na radnom mjestu bez vizualnog ili zvučnog kontakta s kolegama. Obično je to rad koji obuhvaća čuvanje objekta tijekom noći. U ovakvim situacijama mora se omogućiti zaštitaru da može brzo stupiti u kontakt s rukovodećim kadrom ili interventnom ekipom. Svakog novo zaposlenog radnika se mora upozoriti na moguće rizike koji su povezani s radnim mjestom na kojem će radnik obavljati rad. Tijekom obuke radnika se mora naučiti zadovoljavajuće reagirati na nepredvidive okolnosti. Prilikom procjene rizika potrebno je proći kroz sve opasnosti koje su moguće na objektu gdje se obavlja usamljeni rad. Za prevenciju i zaštitu od „dvojne hijerarhije“ najvažnije je definirati točan opis rada zaštitara. U ugovoru ili internim aktima potrebno je definirati kako se zaštitar treba ponašati prilikom čuvanja objekta te kako postupiti ako dobije zapovijed od vlasnika čuvanog objekta.

Plan organizacije rada mora se napraviti što ranije kako bi se omogućilo radniku da organizira svoje slobodno vrijeme. Prilikom organiziranja radnog vremena mora se uzeti u obzir odmaranje koje je potrebno između smjenskog rada. Pauza između smjena je propisana od strane zakona te mora minimalno biti 12 sati od kraja jedne smjene do početka druge smjene.⁶² Treba se organizirati raspored tako da se osigura i određena rezerva u ljudima koji se mogu dodatno angažirati. Radniku se mora omogućiti usklađivanje privatnog života s poslovnim. Ako je u mogućnosti, tvrtka mora osigurati uravnoteženu prehranu, tople obroke te se mora omogućiti dovoljno vremena za jelo. Tvrtka mora

⁶² Članak 45., Zakon o radu (NN NN 93/14, 127/17)

omogućiti zdravstveno praćenje radnika kako bi se što prije otkrili nedostaci i utjecaj noćnog rada na radnika ili rada u smjenama. Poslovi privatne zaštite spadaju u poslove s posebnim uvjetima rada za koje je vrijedi obavljanje periodičkih liječničkih pregleda svake tri godine⁶³, ali su liječnički pregledi zaštitara i čuvara definirani posebnim pravilnikom o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti prema kojem oni idu svake tri godine na periodičke liječničke preglede.⁶⁴ Radnik može sam pravilnim ponašanjem pridonijeti svojem zdravlju što se tiče kvalitete spavanja, zdravijeg načina prehrane te kvalitete življenja.

6.5. Fizičko opterećenje

Rizici fizičkog opterećenja su opći rizici koji se odnose na sve zaposlenike privatne zaštite bez obzira u kojem području rade. Postoje faktori koji utječu na razinu fizičkog opterećenja, a to su⁶⁵:

- kretanje s jednog na drugo mjesto, što može biti fizički naporno. Kretanje od jednog mjesta do drugog ima veliki utjecaj na opterećenje nogu koje može ovisiti o veličini prostora koji se mora nadzirati i koliko često se mora obilaziti.
- smjenski rad i noćni rad što se može odraziti na poremećaj bioritma. Smjenski rad i noćni rad uzrokuje posljedice na prehrambene navike, normalni bioritam i potrebnu količinu sna te kao takvi neizravno utječu na fizičko opterećenje.
- ponavljanje istog pokreta ili neprikladni radni položaj. Radni položaj zaposlenika privatne zaštite je jedan od razloga fizičkog umora ili tjelesne ozljede kao što je uklještenost, bolovi u leđima, bolovi u donjem dijelu tijela (nogama i stopalima) i dr.

6.5.1 Sjedeći položaj

Položaj pri radu koji se odnosi na zaštitare/čuvare u većini slučajeva uzrokuje nepravilan položaj tijela prilikom sjedenja dok se obavljaju poslovi kao što su gledanje u ekran ili monitor, kontrola alarma, kontrola pristupa i sl. Takve

⁶³ Članak 7., Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti, (NN 38/04, 106/04, 38/08 i 16/11)

⁶⁴ Isto.

⁶⁵ CSS - ULB Health and safety in the private security sector: identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003, http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 20. 3. 2017.

aktivnosti ne uključuju samo ergonomske rizik za tijelo radnika, nego uključuju i rizik za vid radnika te psihička opterećenja. Vrlo je važno obratiti pozornost na ergonomska rješenja na radnom mjestu zaposlenika privatne zaštite. Dulje razdoblje provedeno u sjedećem položaju može uzrokovati bol u gornjem ili donjem dijelu leđa, ramenima i rukama. Svaka ta bol može biti uzrokovana lošim položajem tijela u kojem se službenik privatne zaštite nalazi dok nadzire monitor/ekran. Posljedice mogu biti uklještenje živaca, problemi s cirkulacijom krvi u nogama, bol u donjem djelu leđa te pretilost. Stoga je važno kod ovog problema kvalitetna stolica te vježbe koje treba raditi osoba koja dosta sjedi na radnom mjestu.⁶⁶

6.5.1.1 Faktori rizika koji utječu na sjedeći položaj rada

Nekoliko faktora rizika utječe na zdravlje radnika. Među njih se ubraja veličina radnog prostora koja je u puno slučajeva premala (nedovoljno prostora za noge). Ergonomske uvjeti često nisu zadovoljeni vezano uz radnu opremu kao što je stolica, oslonac za ruke, naslon i dr. Zaštitari/čuvari ovise sami o sebi i vlastitim navikama držanja tijela prilikom sjedenja.⁶⁷

Fizičko opterećenje na radnom mjestu odnosi se na način kako se drži ili koristi tijelo prilikom rada bilo da se radi stojeći, sjedeći ili nekim gibanjem. Prilikom zapošljavanja zaštitar mora biti informiran o pravilnom držanju tijekom rada. Poslodavac mora pružiti radniku zadane norme za uređaje koji se koriste pri radu. Rad na računalo je propisan Pravilnikom o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom te svaki poslodavac mora zadovoljiti te uvijete.⁶⁸ U prostoru u kojem se obavlja rad mora se osigurati dovoljno prostora da se omogući promjena položaja i određeno slobodno kretanje. Raspored radne površine ne smije biti takav da su izvori svjetlosti stavljeni na stranu prozora, nego obrnuto te se na taj način smanjuje refleksija na ekranu. Ako radnik dugotrajno radi na računalo, može si uzeti svakih sat vremena 5 minuta za razgibavanje i odmor od računala.⁶⁹

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ Zdravarica: Bolovi u leđima – sve o uzrocima, simptomima i liječenju, <http://zdravarica.com/bolovi-u-ledjima/> pristupljeno: 3. 2. 2017.

⁶⁸ Članak 7. Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom (NN 69/05)

⁶⁹ Isto, Članak 8.

Slika 2: Prikaz pravilnog i nepravilnog načina sjedenja na radnom mjestu⁷⁰

6.5.2 Stojeći položaj pri radu

Bilo kakav trajni položaj (stajanje ili sjedenje kod zaposlenika u privatnoj zaštiti) u kojem zaštitar mora bit prilikom obavljanja kontrole pristupa i nadzora objekta u teoriji ne predstavlja nikakve posebne zdravstvene probleme. Međutim, rad u uspravnom položaju u dužem periodu može dovesti do zdravstvenih problema radnika, kao što su natečene i bolne noge ili stopala, bolne pete (upala vezivnog tkiva koja se osjeća od pete sve do prstiju), povećana mogućnost obolijevanja od artritisa koljena ili kuka.⁷¹

6.5.2.1 Faktori koji utječu na rizike koji proizlaze iz stojećeg položaja rada

Faktori koji utječu na povećanja rizika od štetnih utjecaja stojećeg rada su količina odmora koja je potrebna zaštitaru, način na koji sam radnik stoji (njegov položaj tijela u stojećem položaju) te vrsta poda (cement, guma, metal⁷²) može utjecati na radnika jer svaka vrsta poda ima različit koeficijent trenja.⁷³

⁷⁰ Zdravarica: Bolovi u leđima – sve o uzrocima, simptomima i liječenju, <http://zdravarica.com/bolovi-u-ledjima/> pristupljeno: 3. 2. 2017.

⁷¹ CSS - ULB Health and safety in the private security sector identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003., http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 20. 3. 2017.

⁷² Loše izveden pod prilikom dužeg stajanja može dovesti do bolova u nogama radnika, bolova u leđima, grčeva u nogama i dr.

⁷³ Isto.

6.5.2.2 Utjecaj stojećeg položaja rada na zdravlje⁷⁴

Tu važnu ulogu ima činjenica da stojeći rad može rezultirati bolnim nogama, otjecanjem nogu, proširenim venama, bolovima u donjem djelu leđa, ukočenosti u vratu i ramenima, mišićnim zamorima te ostalim zdravstvenim problemima. Stojeći rad može dovesti do dugoročne degeneracije tetiva i ligamenata. Kako bi se smanjilo štetno djelovanje dugotrajnog stajanja, zaposlenik privatne zaštite treba prošetati tijekom radnog vremena te nositi udobnu obuću s anatomske uloškom. Preventivno se može djelovati i spavanjem na medicinskom madracu, izvođenjem vježbi istezanja, kupkama, masažama i dr.

Prije početka rada radnik mora biti osposobljen za rad na siguran način te upozoren za opasnosti vezane za posao koji obavlja stojeći. Rukovoditelji moraju omogućiti radniku adekvatni odmor. Radnik ne smije biti dugo u jednom položaju bez micanja tijela. Prilikom stajanja na radnom mjestu nakon nekog vremena tijelo zauzme položaj bez da sam radnik želi te je dobro da se ako je moguće napravi provjera položaja u svojoj sjeni. Položaj tijela mora biti takav da je glava podignuta, vrat ravan, a trbuh ne smije biti napet. Vježbe za vrijeme pauze su preporučene da bi se cirkulacija poboljšala i da bi se razbio monotoni položaj. Obuća je dosta važna jer se provodi većina radnog vremena na nogama, ali nije striktno propisana zakonom, osim u uvjetima u kojim nije moguće raditi u civilnoj obući.

6.5.3 Ručno upravljanje teretom

Ručno rukovanje teretom prema Europskoj direktivi 89/391/EEZ⁷⁵ koja određuje minimalne zdravstvene i sigurnosne zahtjeve koji se trebaju ispunjavati za ručno prenošenje tereta, a ručno upravljanje teretom podrazumijeva bilo koju aktivnost koja uključuje transport ili podupiranje tereta od strane jednog ili više radnika. Ovakva interpretacija je vrlo općenita i obuhvaća puno sektora zapošljavanja, ali, isto tako, i sektor privatne zaštite. Sami zaštitari bi trebali provjeravati i osigurati prostor i opremu koja se nalazi unutar prostora u

⁷⁴ Isto.

⁷⁵ Direktiva Vijeća Europe od 29. svibnja 1990. o minimumu zdravstvenih i sigurnosnih uvjeta pri ručnom prenošenju tereta u slučajevima kad postoji opasnost osobito od ozljeda leđa radnika. Cilj je Direktive osigurati zaštitu radnika u Europskoj uniji (EU) od rizika povezanih s ručnim prenošenjem tereta. (Četvrta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (1990/269/EEZ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:31990L0269>, pristupljeno 1. 4. 2017.

ispravnom stanju kako bi spriječili bilo kakve nezgode koje se mogu desiti radi neosiguravanja prostora i opreme Također, bi trebali osiguravati prolazni put da se ne nalazi neka prepreka koja može uzrokovati ozljedu te da su prolazni putovi jasno i vidljivo označeni. Prilikom nepravilnog pomicanja određenih predmeta s puta, pospremanja predmeta koji smetaju ili uklanjanja zapreka na prolaznom putu mogu se desiti ozljede. Ovakva vrsta rizika uglavnom se povezuje s ozljedom leđa, ramena i ruku.

6.5.3.1 Faktori koji utječu na rizik prilikom ručnog upravljanja teretom⁷⁶

Priroda ovakvih aktivnosti ima razne faktore koji utječu na sami rizik. Među njih se uvrštava i priroda opterećenja koja veže na sebe mogućnost micanja preteškog ili nestabilnog tereta. Za pomicanje predmeta ili sklanjanje potreban je dodatni fizički napor koji zahtjeva savijanje trupa koji je u velikoj većini slučaja u nepravilnom položaju. Prostor u kojem se odvija rad može biti premali i za okretanje s teretom što može stvarati probleme. Zaposlenici privatne zaštite teški teret mogu prenositi kada rada u financijskim institucijama, primjerice, na zaštiti trezora s novcem te moraju prenositi te trezore.

6.5.3.2 Mogući utjecaj ručnog upravljanja teretom na zdravlje

Ručno prenošenje tereta može dovesti do ozljeda ili profesionalnih bolesti kao što su nagnječenja, udarci i loše držanje tijela što dovodi do bolova u leđima.

Pravilnikom o zaštiti na radu pri ručnom prenošenju tereta je definirano što i kako se prenosi ručno.⁷⁷

⁷⁶ CSS - ULB Health and safety in the private security sector: identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003., http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 1. 4. 2017.

⁷⁷ Članak 9., Pravilnik o zaštiti na radu pri ručnom prenošenju tereta, Prilog II. Metoda ocjenjivanja opterećenja zdravih radnika uzimanjem u obzir čimbenika (NN 42/2005)

Slika 3: Vodič za pravilno podizanje tereta⁷⁸

Prilikom podizanja tereta moraju se držati leđa ravno, noge se moraju saviti u koljenima i moraju se koristiti za dizanje tereta, stav nogu mora biti malo razdvojen, otprilike u širini ramena, predmet se treba primiti s obadje ruke ispružene prema podu, teret se treba približiti što bliže tijelu te prilikom dizanja se ne smije rotirati tijelo.⁷⁹

6.6. Psihosocijalno opterećenje⁸⁰

Psihosocijalno opterećenje na radnom mjestu je opći pojam širokog spektra zato ćemo se usredotočiti samo na onaj koji se tiče privatne zaštite i obavljanja posla u privatnoj zaštiti. Podijelili smo psihosocijalno opterećenje u privatnoj zaštiti na: motivaciju i zadovoljstvo na poslu, stres na radnom mjestu, mentalno opterećenje i emocionalna opterećenja.

⁷⁸ Zdravica: Bolovi u leđima, <http://zdravarica.com/bolovi-u-ledjima/> pristupljeno:3.2.2017.

⁷⁹ Isto.

⁸⁰ CSS - ULB Health and safety in the private security sector: identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003., http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 20. 4. 2017.

6.6.1 Motivacija i zadovoljstvo⁸¹

Da bi zaposlenik ispunjavao svoje obveze bez većih poteškoća, mora imati motivaciju i mora biti zadovoljan poslom koji radi. Zadovoljstvo i motivacija se ispunjavaju nizom psihosocijalnih kriterija kao što su: sigurnost na radnom mjestu, povoljni uvjeti rada, primjerena plaća i dr. Trenutno stanje privatne zaštite je baš suprotno onome što je potrebno za zadovoljstvo i motivaciju na radnom mjestu. Radnici moraju raditi prekovremeno da bi ostvarili relativno pristojan prihod, nisu u mogućnosti napredovati na radnom mjestu te imaju poteškoće u usklađivanju obiteljskih obveza. To su sve elementi koji pridonose općem nezadovoljstvu na radnom mjestu. Radnici se moraju osjećati motivirano da bi izvršavali zadatak koji im se zada, ali da bi se to ostvarilo, potrebno je pružiti radniku priliku za učenjem kako bi poboljšao svoje profesionalne sposobnosti i kako bi mogao preuzeti više odgovornosti u poslu. Jednostavno treba se pokušati izbjeći demotiviranost radnika jer onda dolazi do monotonije, rutinskog obavljanja posla na radnom mjestu te se radnici ne osjećaju poticajno niti korisno.

6.6.1.1 Utjecaj na zdravlje⁸²

Zadovoljstvo poslom i motivacija mogu jako utjecati na stanje radnika kada se govori o fizičkom i psihičkom stanju. Poznato je da motivacija „radi protiv umora“, to jest kada je radnik motiviran, teže dolazi do umora te na taj način povećava produktivnost, a samim time radnik svojim zadovoljstvom na radnom mjestu doprinositi boljem zdravstvenom stanju.

6.6.2 Stres na radnom mjestu⁸³

Stres je normalna generalizirana psihofiziološka aktivacijska reakcija na prijetnje koje dolaze iz okoline i na zahtjeve koje okolina i druge osobe

⁸¹ Isto.

⁸² Isto.

⁸³ Kamenov, Željka; Jokić-Begić, Nataša; Lauri Korajlija, Anita; Huić, Aleksandra (2007.): Kako izmjeriti stres? 15. godišnja konferencija hrvatskih psihologa - Prevencija, rehabilitacija, psihoedukacija kroz interdisciplinarnost, Hrvatsko psihološko društvo i Društvo psihologa Dubrovnika, Cavtat

postavljaju pojedincu. Takva aktivacija biološki je programirani odgovor organizma do kojeg neizbježno dolazi u situacijama pripreme za napad ili bijeg. Neki pojedinci se bave poslovima ili hobijima s opasnim i izazovnim situacijama koje povećavaju razinu njihove pobuđenosti. Biološki programirani oblici stresa ne predstavljaju problem za organizam. Problem za organizam i rizik za zdravlje predstavljaju stanja previše intenzivnog, učestalog i dugotrajnog stresa ili stresa s kojim pojedinac ne može uspješno upravljati. Ovaj negativni stres ponekad se naziva distress. To stanje nije poželjno te ga treba pokušati izbjeći.⁸⁴

U ovom poglavlju ćemo se ograničiti na najčešće uzroke stresa u privatnoj zaštiti. Jedan od uzroka stresa je osjećaj nesigurnosti na radnom mjestu. Nesigurnost na radnom mjestu može se izraziti kao subjektivni osjećaj kod svakog zaposlenog koji je uzrokovan zbog stresa ili zbog straha od gubitka posla (jer su svjesni da ne mogu uskladiti svoj privatni život s radom na poslu). Trebalo bi se omogućiti napredovanje u poslu, povećati stupanj samostalnosti kod izvršavanja rada te prilagoditi radno vrijeme radniku ukoliko je to moguće da bi se izbjeglo izazivanje stresa na radnom mjestu. Također, uzroci stresa mogu biti: mala plaća, nepovoljni radni uvjeti, radno vrijeme, privatni život i dr.

6.6.2.1. Sukobi na radnom mjestu⁸⁵

Zaštitari obavljaju posao u većini slučajeva u društvenom okruženju. U takvom okruženju na radnom mjestu dolazi do ometanja rada zaštitara zbog konstantnih kontakata s osobljem i javnošću. Sukobi na radnom mjestu mogu biti unutarnji (s kolegama, šefovima) i vanjski (sa strankama). Zaštitari, kao predstavnici u širem smislu sustava sigurnosti, moraju se dobro snalaziti u društvu tako da bi mogli prenijeti osjećaj sigurnosti na svoju okolinu i da bi stvorili povjerenje ljudi prema njima, a to zahtjeva određeno vrijeme prilagodbe unutar određenog mjesta rada. Jedna od karakteristika privatne zaštite je ta da jako puno ljudi se zapošljava i prekida radni odnosu na vremensko razdoblje od jednog mjeseca, a koji su povezani s okolnostima koje su navedeni u potpoglavlju 6.5. Zbog tih razloga društveni odnos među kolegama na poslu može postati značajan izvor stresa.

U privatnoj zaštiti postoji određeno variranje između dodjeljivanja zadataka i obavljanje istih. Tu se misli na precizno dodjeljivanje zadataka koji su jako

⁸⁴ Isto.

⁸⁵ European training manual, Preventing occupational hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european training manual, 2004., <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 2. 5. 2017.

podložni promjenama kao što su nepredviđeni događaji ili dodatni zahtjevi klijenata. Upravo u tom međuprostoru gdje se nalaze zaštitari mogu nastati napetosti na radnom mjestu.

6.6.2.2 Neodlučnost⁸⁶

Do neodlučenosti na radnom mjestu dolazi kada zaštitar kojem je u opisu posla prevencija i preventivno djelovanje dobiva upute od strane klijenta koji su u suprotnostima s pravilima struke. Na radnom nalogu se nalaze jedni zadaci, a od klijenta dobivaju zahtjev za drugačijim načinom postupanja. U toj situaciji treba odmah obavijestiti nadređenog. Da bi se izbjegle takve situacije, klijent i tvrtka koja pruža usluge privatne zaštite trebaju sklopiti precizan ugovor (kako bi se izbjegla „dvojna hijerarhija“).

6.6.2.3 Osjećaj straha

Osjećaj straha najveći je definitivno kada se zaposlenici suočavaju s napadom. Napadi mogu biti u psihičkom, fizičkom ili verbalnom obliku. Psihički napad se odnosi na ljude koji su kanali koji osobi rade očitavanje i/ili kanaliziranje kada to nije tražila (djelovanje na radnika izvan uobičajenog ili očekivanog). Ponekad točno znamo odakle napad dolazi, a ponekad ne možemo odrediti izvor. Neke od posljedica psihičkog napada su glavobolja, iscrpljenost i depresija.⁸⁷ Fizički napad se može opisati kao nasrtaj osobe na drugu osobu s ciljem namjernog ozljeđivanja, odnosno ugrožavanja tjelesnog integriteta s lakšim ili težim tjelesnim ozljedama. Posljedice fizičkog napada mogu biti razne kao što su: modrice, posjekotine, lomovi, psihičke traume i dr. Vrijeđanje, pogrđna imena ili stalno provociranje smatra se verbalnim i psihičkim zlostavljanjem⁸⁸. Žrtve

⁸⁶ Isto.

⁸⁷ Atma: 8 znakova da ste žrtva psihičkog napada: Kako se obraniti?, <http://atma.hr/8-znakova-da-ste-zrtva-psihičkog-napada-kako-se-obraniti/> pristupio: 26.05.2017.

⁸⁸ Martinaj, Diana, Zlostavljač na poslu: Nemojte kriviti sebe za takvo ponašanje, <http://www.24sata.hr/pametnakunaa/zlostavljac-na-poslu-nemojte-kriviti-sebe-za-takvo-ponasanje-297294> pristupljeno 29. 5. 2017.

mogu patiti od glavobolje, nesаницe, tjeskobe i depresije, a neke čak obole od posttraumatskog stresnog poremećaja.⁸⁹

6.6.2.4 Post-traumatski stresni poremećaj

PTSP je poremećaj u kojem se stalno ponavlja proživljavanje doživljene traume, što rezultira osjećajem užasavajućeg straha i bespomoćnosti pa se izbjegavaju sve situacije koje bi mogle izazvati prisjećanje na doživljenu traumu. Trauma se naknadno ponovno proživljava kroz noćne more ili pojavljivanjem tih scena. Najvećem riziku obolijevanja od PTSP-a izloženi su ratni veterani, osobe koje su preživjele fizički ili seksualni napad, zlostavljanje, nesreće, prirodne katastrofe i druge teške događaje.

Istraživanjem komorbiditeta⁹⁰ PTSP-a na uzorku od 375 hrvatskih ratnih stradalnika dobivena je pojava komorbiditetne bolesti u 85,3% slučajeva, pri čemu je najčešće riječ o anksioznom (46,9%) i depresivnom poremećaju (32,5%). Na drugom uzorku od 292 muškarca, koji su prošli borbeni i ratni stres, nalazi se komorbiditet u 47% slučajeva.⁹¹

Osobe koje pate od post-traumatskog poremećaja ne bi smjele imati osobno oružje ili ga posjedovati na radnom mjestu zbog mogućnosti zlouporabe oružja te dodatnog stresa na radnom mjestu, a naročito ako osoba boluje od post-traumatskog stresa koji je povezan s oružjem (rat, oružane pljačke).

6.6.2.5 Stres koji se odnosi na prirodu posla i pritisak vremena

Zaštitari imaju takav posao koji iz mirnih situacija na radnom mjestu može prerasti u situaciju na koju treba odmah reagirati. Vrlo često moraju intervenirati, a da ne znaju mnogo o situaciji i što ih očekuje na terenu. Tek kada stignu na teren, procjenjuje se trenutna situacija i priroda problema.

⁸⁹ Internetska biblioteka watchtower: Zlostavljanje — neki uzroci i posljedice, <https://wol.jw.org/hr/wol/d/r19/lp-c/102003602> pristupio:29. 5. 2017.

⁹⁰ Komorbiditet je specifična bolest koja može biti simptom neke druge bolesti, ali također ima svoje klasifikacije i simptomi. Na primjer osoba sa suhim okom mogu se miješati sa simptomom da je sarkoidoza.

⁹¹ Brkljačić, Morana,, PTSP: Kako se osloboditi trauma koje su nam zagorčale život i izbacile nas iz takta?, <http://www.dnevno.hr/zdravlje/ptsp-se-osloboditi-trauma-koje-nam-zagorcale-zivot-izbacile-nas-iz-takta-944676/> pristupljeno 30. 5. 2017.

Pritisak vremena

U poslovima privatne zaštite ponekad se mora posao obaviti u određenom vremenskom roku ili se rad na radnom mjestu može vremenski produžiti duže od vremena koje je planirano za taj dan. Zakonom o radu je propisano tjedno radno vrijeme u iznosu od 40 sati⁹² ili maksimalno 50 sati⁹³ s prekovremenim radom što se u privatnoj zaštiti vrlo često prekorači. Takav način rada u privatnoj zaštiti izaziva stres kod radnika koji obavlja poslove.

6.6.3 Zaštita i prevencija od psihosocijalnog opterećenja

„Psihosocijalni rizici odnose se na negativne psihološke, fizičke i društvene rezultate koji proizlaze iz lošeg planiranja, organizacije i upravljanja poslom.“⁹⁴ Sindikat mora osigurati kolektivnim ugovorom da se poštuju ekonomska i socijalna prava radnika. Radniku se treba omogućiti izgradnja karijere te mogućnost kvalifikacije i napredak u poslu. Politika tvrtke mora biti poticanje na stalnu obuku u poslu u kojem radnik radi te uvođenju promjena na radnom mjestu kako bi se povećala raznolikost u radu te se smanjila monotonost.⁹⁵ Stres se većinom gleda kao subjektivan problem te je vrlo složen. Problem stresa je puno složenije prirode od tradicionalnih rizika kao što su fizikalni, kemijski ili drugi. Stres je moguće spriječiti na radnom mjestu te se učinkovito nositi sa stresom. Potrebno je procijeniti rizik od stresa za svaki posao kako bi se moglo direktno djelovati na izvor stresa. Poslodavac je odgovoran za organizaciju politike za prevenciju stresa na radnom mjestu. Stres je moguće spriječiti ili neutralizirati na radnom mjestu prilagođavanjem rasporeda rada da bi se izbjeglo prekomjerno opterećenje, poboljšala socijalna podrška te se može uvesti adekvatno nagrađivanje radnika nakon uspješno obavljenog posla. Posao bi se trebao moći prilagoditi pojedincu te se davanje zadataka treba temeljiti na iskustvu i znanjima određenog radnika. Poslodavcu u cilju treba biti razvoj vještina svojih radnika. Radnik mora konstantno raditi na poboljšanju komunikacijskih vještina i samokontroli emocija što bi smanjilo mogućnost konfliktnih situacija na radnom mjestu. Osoba koja pati od stresa mora se savjetovati s rukovodećim kadrom odgovornim za zdravlje i sigurnost (odjel

⁹² Članak 61., Zakon o radu (NN 93/14, 127/17)

⁹³ Isto, Članak 65.

⁹⁴ Zdrava radna mjesta: Što su stres i psihosocijalni rizici?, <http://hw2014.healthy-workplaces.eu/hr/stress-and-psychosocial-risks/what-are-stress-and-psychosocial-risks> pristupljeno: 3. 2. 2017.

⁹⁵ Management of psychosocial risks at work: An analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks(ESENER), European Risk Observatory , Report, European Agency for Safety and Health at Work, https://osha.europa.eu/en/node/6748/file_view, pristupljeno 2. 2. 2017.

zaštite na radu) u tvrtci kako bi se pružila adekvatna pomoć radniku. Radniku koji pati od stesa na radnom mjestu mora se pružiti podrška na radnom mjestu u smislu rješavanja problema koji uzrokuje stres. Obiteljska podrška je važna kako se osoba ne bi izolirala ili na neki način sramila te kako ne bi sama morala prolaziti kroz stres. Na prve znakove stresa mora se odmah reagirati kako ne bi došlo do većih problema.⁹⁶

6.7 Mentalno opterećenje⁹⁷

Mentalno opterećenje je svaka napetost koju radnik može osjetiti na radnom mjestu. Opterećenja kao što su percepcija, zaključivanje, obrada informacija i nalaženje rješavanja za probleme svrstavaju se pod mentalna opterećenja. Na različitim poslovima mogu se razlikovati mentalna opterećenja radi različitih zadataka, drugačijih uvjeta rada (buka, rasvjeta), društvenih i organizacijskih čimbenika (praćenje, nadzor, atmosfera na poslu).

Rad u privatnoj zaštiti zahtjeva visoki nivo pažnje i koncentracije. To se odnosi na zaštitare koji prate monitore i na taj način obavljaju nadzor. Usmjeravanje pažnje na nekoliko elemenata u isto vrijeme kako bi mogli brzo reagirati na nešto neočekivano ili potreba da se riješi nastali problem. Ovakav način rada zahtjeva koordinaciju zaštitarske pažnje na više elemenata.

Izvršavanje zadataka koji opterećuju radnika na mentalnoj razini ovise o:

- Odgovornosti zaštitara prema klijentu
- Trajanju aktivnosti (radno vrijeme, pauza)
- Opasnosti (mogući napadi).

U većini slučajeva zaštitar na radnom mjestu mora obavljati puno poslova od jednom kao što je javljanje na telefon, gledanje u monitor, identifikacija više osoba i sl. Obavljanje svih tih zadataka zahtijeva od zaposlenika koncentraciju, brzo zaključivanje, rješavanje problema i razumijevanje, a to dovodi do mentalnog opterećenja radnika.

Suprotna vrsta problema može se događati kad zaštitar ima premalo posla radi manje zahtjevnog nadzora prostora ili takve vrste posla koju obavlja. Od zaštitara se zahtjeva da ostane budan, pažljiv te koncentriran. Takve situacije

⁹⁶ Management of psychosocial risks at work: An analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks(ESENER), European Risk Observatory , Report, European Agency for Safety and Health at Work, https://osha.europa.eu/en/node/6748/file_view, pristupljeno 2. 2. 2017.

⁹⁷ Mustajbegović, Jadranka, Mentalno zdravlje i radno mjesto: cilj i put, u: Božičević, Viktor, Brlas Siniša, Gulin, Marina (2012.): Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja: priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“, Virovitica

mogu dovesti do pospanosti, smanjene sposobnosti reagiranja te uzrokovati monotoniju na radnom mjestu.⁹⁸

6.7.1 Učinak na zdravlje

Situacije prekomjernog ili nedovoljnog opterećenja mogu izazvati negativan utjecaj na zdravlje: napetosti, stres, osjećaj monotonije, mentalnog umora i općeg umora. Pojave umora, mišićne boli, glavobolje i problemi probave mogu utjecati na emocionalno stanje (razdražljivost, tuga) i ponašanje (zlouporaba alkohola, pušenja, agresivnosti) radnika.

6.7.2. Zaštita i prevencija od mentalnog opterećenja⁹⁹

Radnik mora biti obaviješten o svim rizicima koji su vezani uz mentalno opterećenje te isto tako mora biti upoznat s preventivnim mjerama vezanima za mentalno opterećenje. Radno mjesto se mora oblikovati kako bi se mogla neutralizirati dodatna opterećenja koja su prisutna na radnom mjestu, kao što su fizička, socijalna i organizacijska, a koja mogu dodatno negativno djelovati na mentalno opterećenje radnika. Treba se pokušati smanjiti monotonija na radnom mjestu. Radni zadaci na radnom mjestu moraju se osmisliti tako da budu poticajni i zanimljivi. Pauza na radnom mjestu mora biti osigurana kako bi se nakon određenog opterećenja na radu moglo oporaviti. Radnik bi trebao raditi prema uputama koje dobio na obuci te bi trebao izbjegavati mentalna opterećenja. Zdravije življenje pomaže pri suzbijanju mentalnog opterećenja.

6.8 Emocionalno opterećenje¹⁰⁰

Tijekom svog rada zaposlenici privatne zaštite iskuse razna loša iskustva u radu s ljudima, a ona mogu dovesti do osjećaja nelagode na radnom mjestu. U većini poslova privatne zaštite (praćenje pristupa, nadzor javnih mjesta i slično) radi se dosta na interakciji s ljudima. Rad zaštitara uključuje česte kontakte s javnošću

⁹⁸ Isto.

⁹⁹ European training manual, Preventing occupational hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), European training manual, 2004., <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 2. 3. 2017.

¹⁰⁰ CSS - ULB Health and safety in the private security sector: identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003., http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, 3. 3. 2017.

te se konstantno mora pristojno izražavati i ponašati, ali i truditi se održati profesionalnost u kontaktu s ljudima. Način izražavanja mora biti ugodan i pristojan, bez previše neformalnosti, a u isto vrijeme učinkovit i jasan. Takva stalna potreba da se održi dobar dojam i da se razgovor održava na distanci je nešto što ne dolazi prirodno i jednostavno se mora uvježbati i proći određeno iskustvo. Radi toga se može desiti napetost kod zaštitara u trenutku suočavanja s klijentima koji su nekada i agresivni te se nepristojno ponašaju. Zaštitar u takvoj situaciji mora biti spreman na napad i u istom trenutku mora pokušati riješiti nastali problem razgovorom. Takav način rada traži kontrolu nad vlastitim emocijama i traži razumijevanje emocija drugih osoba. U privatnoj zaštiti nisu jako česta emocionalna opterećenja na radnom mjestu, ali se mogu desiti.

Emocije mogu imati veliku ulogu u ponašanju radnika na radnom mjestu. Svaki radnik bi trebao pokušati sam sebe naučiti kontrolirati i razumjeti svoje emocije te ih prilagoditi koliko je moguće za određenu situaciju. Svako radno mjesto donosi emocionalno opterećenje koje može uzrokovati različite osjećaje nakon kojih dolazi reakcija koja može biti nekontrolirana i može stvoriti negativno okruženje na radnom mjestu na kojem radnik radi. Prilikom osposobljavanja za zaštitara mora se spomenuti moguća emocionalna opterećenja kojima je zaštitar izložen na radnom mjestu te načine kako da se pravilno reagira na takva opterećenja. Poslodavac je dužan prilagoditi sustav rada na osnovu iskustva i vještina radnika.¹⁰¹

6.9 Specifični rizici za žene¹⁰²

U privatnoj zaštiti su zaposleni većinom muškarci dok su žene u manjini. Udio zaposlenih žena u privatnoj zaštiti varira od zemlje do zemlje, ali rijetko u kojoj zemlji prelazi 20 posto.¹⁰³ Ženama se treba pristupiti s posebnom pažnjom iz više razloga. Jedan od razloga je njihova pozicija u sektoru koji ima tendenciju davanja poslova ženama većinom u velikim trgovinama, na recepcijama te na poslovima na kojima je potrebno obaviti sigurnosni pregled od strane ženskog osoblja, kao što su zračne luke. Na takvim poslovima se zahtijeva stalan

¹⁰¹ Management of psychosocial risks at work: An analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks (ESENER), European Risk Observatory, Report, European Agency for Safety and Health at Work, https://osha.europa.eu/en/node/6748/file_view, pristupljeno 2. 3. 2017.

¹⁰² Mustajbegović, Jadranka, Mentalno zdravlje i radno mjesto: cilj i put, u: Božičević, Viktor, Brlas Siniša, Gulin, Marina (2012.): Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja: priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“, Virovitica

¹⁰³ Strom Kevin i sur. (2010.): The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward, Review and Secondary Data Analysis, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/bjs/grants/232781.pdf>, pristupljeno 3. 3. 2017.

kontakt s javnošću iz čega se može zaključiti da su žene više izložene emocionalnom opterećenju, nego npr. verbalnom ili fizičkom. Radno mjesto na kojem posao obavlja žena mora biti prilagođeno. Prilagodba radnog mjesta se sastoji od potrebe za posebnom sobom za presvlačenje s WC-om ili poseban WC koji treba biti odvojen posebno za muškarce i posebno za žene. Radna odjeća mora biti dizajnirana za žensko tijelo. S obzirom na činjenicu da su žene u manjini u odnosu na ukupan broj zaposlenih, povećana je vjerojatnost da se dogodi seksualno uznemiravanje. Seksualno uznemiravanje se pretežito događa u zanimanjima u kojima je udio muškaraca puno veći od zaposlenih žena. Prilikom izrade procjene rizika treba uzeti u obzir specifične rizike kojima su izložene žene zaštitari. Svaka tvrtka mora provoditi politiku prevencije od seksualnog uznemiravanja.

Žene zaštitarske poslove obavljaju normalno, ali se zbog predrasuda i tradicije taj posao smatra još uvijek „muškim“ poslom. Bez obzira na ravnopravno gledanje na žene, one su u zaštitarskim poslovima u manjini te ih se u većini slučajeva stavlja na mjesto rada gdje postoji mala vjerojatnost od sukoba ili težeg fizičkog naprezanja. Prilikom čuvanja trudnoće moguće je raditi ako se uklone svi rizici koji mogu uzrokovati rizik za zdravlje djeteta. Ako poslodavac nije u mogućnosti prilagoditi radno mjesto ili preseliti ju na neko drugo radno mjesto, onda bi trebao njezin liječnik odrediti da radnica bude oslobođena rada.¹⁰⁴

6.10 Rizici vezani za okruženje u kojem se obavlja posao¹⁰⁵

U privatnoj zaštiti zaposlenici velikom većinom obavljaju poslove u objektima od klijenata. Nesreće, poput, padova, sklizanja, zaglavljenja (prostoriji) i prometne nesreće su vrlo česte. Rizici koji proizlaze iz vrste posla koji se obavlja podijeljeni su na dvije kategorije. Jedna kategorija je „sigurnosni rizici“, a druga je rizik povezan s okruženjem u kojem se obavlja posao.

6.10.1 Sigurnosni rizici

Postoje brojni sigurnosni rizici koji su općeniti i možemo reći da su zastupljeni na svakom radnom mjestu jer nisu potrebne posebne specifikacije okruženja da se dogodi takva vrsta nesreće. Neki od takvih rizika koje ćemo obraditi su:

1. opasnost od pada, pokliznuće,

¹⁰⁴ Isto.

¹⁰⁵ Isto.

2. opasnost od sudara s pokretnim ili nepokretnim objektima na radnom mjestu
3. opasnost od prometnih nesreća,
4. opasnost od električne struje,
5. opasnost od požara.

Klijenti kod kojih se obavlja posao dužni su omogućiti osnovne uvjete rada ili ako nisu u mogućnosti ispuniti osnovne uvjete rada, onda je dužna tvrtka omogućiti svojim zaposlenicima osnovne uvjete rada na radnom mjestu.

6.10.2. Rizik od pada, pokliznuća

Značajan broji nesreća na radu odnosi na kretanje oko prostorije ili tvrtke klijenta. Ovdje se većinom ubrajaju padovi na istoj razini kao i s visine. To je uglavnom opći rizik koji pogađa većinu poslova u privatnoj zaštiti. Od padova ili pokliznuća mogu nastati frakture kostiju, masnice, iščašenja i dr.

Prije početka rada na novom radnom mjestu poslodavac mora upozoriti radnika na sve opasnosti koje su prisutne na određenom mjestu. Poslodavac mora dati radniku sva osobna zaštitna sredstva koja su propisana za određeno radno mjesto. Radno mjesto zaštitara je mjesto koje nije u vlasništvu tvrtke za koju radi, nego od klijenata koji koriste usluge zaštite te na taj način su klijenti obavezni omogućiti osnovne uvjete rada u prostorima u kojima će se raditi. Klijent mora imati u prostoru pravilno označene instalacije, mora biti osigurana dovoljna rasvjeta, rukohvati moraju biti postavljeni na mjestima za koja je propisano i dr. Radnik prije početka rada mora obaviti vizualni pregled mjesta rada i pregledati sve zaštitne mjere (ograde, zaštitne naprave). Ako ima put kojim zaštitar obilazi štićeni objekt, mora pregledati put koji mora biti bez prepreka i dodatnih opasnosti. O svakoj nepravilnosti na štićenom objektu koju primijeti zaštitar mora obavijestiti svog rukovoditelja koji nakon toga mora kontaktirati klijenta kako bi odstranili tu nepravilnost.¹⁰⁶

6.10.3 Opasnost od sudara s pokretnim ili nepokretnim objektima na radnom mjestu

Sudari uključuju pokretne i nepokretne objekte koji se mogu naći na radnom mjestu. Takva vrsta rizika se pojavljuje u ophodnjama pri čemu može doći do sudara s vozilom ili mimoilaženja s vozilom u uskom prolazu i udaranja s tijelom u nepokretni objekt (npr. ormar).

¹⁰⁶ CSS - ULB Health and safety in the private security sector: identifying the risks, Lorenzo Munar Suard, 2003., http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, 3. 3. 2017.

Poslodavac je dužan obavijestiti radnika ako na radnom mjestu postoji rizik od sudara s prijevoznim sredstvom s kojim se obavlja prijevoz unutar štíćenog objekta ili ometanja transportnih prolaza, prolaza za osoblje s raznim stvarima koje su nepropisno odložene. Na takvim radnim mjestima gdje ima transportnog prometa unutar tvrtke i zaštitar ulazi u pogon, moraju biti propisana osobna zaštitna sredstva kao što su cipele, prsluci koji su propisani i sl. Radnik prije početka rada mora pregledati radno mjesto, prolaze koje koristi te transportne putove jesu li slobodni i upozoriti radnike ako primijeti nepravilnosti.¹⁰⁷

6.10.3.1 Faktori rizika

Faktor koji utječe na rizik od sudara ili ometanja je radni prostor koji može biti premali ili loš raspored namještaja u prostoru. Prolazi moraju biti dovoljno široki i ne smiju biti prenatrpani s nepotrebnim stvarima. U radnom prostoru ne smiju se zadržavati vozila koja nemaju pokazivače smjera te sredstvo za upozorenje (zvuk, svjetlo). Tijekom hitnih situacija zaštitar ne smije trčati bez razloga, mora se upaliti svjetlo radi prepoznavanja objekta, treba se poznavati građevine ako se odluči na prečac ili korištenje prolaza koji nisu prikladni za upotrebu.

6.10.3.2 Utjecaj na zdravlje

Ozljede koje se mogu desiti su porezotine, frakture, modrice i dr.

6.11. Rizik od prometne nesreće

Prometna nesreća je događaj na cesti, izazvan kršenjem prometnih propisa, u kojem je sudjelovalo najmanje jedno vozilo u pokretu i u kojem je najmanje jedna osoba ozlijeđena ili poginula ili u roku od 30 dana preminula od posljedica te prometne nesreće ili je izazvana materijalna šteta. Nije prometna nesreća kada je radno vozilo, radni stroj, motokultivator, traktor ili zaprežno vozilo, krećući se po nerazvrstanoj cesti ili pri obavljanju radova u pokretu, sletjelo s nerazvrstane ceste ili se prevrnulo ili udarilo u neku prirodnu prepreku, a pritom ne sudjeluje drugo vozilo ili pješak i kada tim događajem drugoj osobi nije prouzročena šteta.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Guide to machinery and equipment safety, https://www.worksafe.qld.gov.au/data/assets/pdf_file/0010/82783/guidetomachinery-equipmentsafety.pdf, pristupljeno: 2. 2. 2017.

¹⁰⁸ Članak 2., Zakon o sigurnosti prometa na cestama, osnovne odredbe (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17)

U rizik od prometne nesreće se uključuje nesreća uzrokovana prilikom dolaska na radno mjesto, za vrijeme obavljanja radnog zadatka i odlaska nakon posla. Prometnom nesrećom se smatra i nesreća koja se dogodila u javnom gradskom prijevozu ili s osobnim prijevoznim sredstvom na putu prema ili s radnog mjesta. Rizik od prometne nesreće je opći rizik koji utječe na cijelo osoblje koje se vozi do posla te obavlja radne zadatke pomoću automobila. Poslovi u privatnom sektoru koji najviše uključuju te elemente su obavljanje nadzora, ophodnje, intervencije na alarm i prijevoz novca.

Prometne nesreće imaju najveći udio u prijavama za ozljedu na radu. U prijavu ozljeda na radu spadaju ozljede nastale na putu od kuće do posla i obrnuto. Poslodavac mora voditi redovitu brigu o voznom parku. Vozila moraju biti tehnički ispravna te imati potrebnu opremu za normalnu upotrebu (trokut, alat za promjenu kotača, rezervni kotač). Mora se voditi briga o zdravstvenom stanju vozača. Vozač ne smije koristiti telefon ili bilo koji drugi način komunikacije koji bi ga mogao ometati u prometu, ne smije voziti pod utjecajem alkohola/droga/lijeka. Prilikom vožnje radnik mora obratiti pozornost na prometne propise, znakove, ograničenje brzine i dr.

6.11.1. Faktori rizika

Jedan od faktora koji može utjecati na rizik je vozilo koje mora biti tehnički ispravno, vremenski uvjeti koji mogu biti loši te situacija u kojoj se nalazi zaštitar koji mora doći na vrijeme.

6.11.2 Utjecaj na zdravlje

Veličina ozljede i ozbiljnost ozljede zavisi o težini nesreće koja može varirati od posjekotina ili modrica do fraktura kostiju te u konačnici može prouzročiti smrt.

6.12 Rizik od strujnog udara

Opasnost od električnog udara vrlo često je rezultat pogrešno spojenih spojeva, neispravne opreme, neispravnih električnih instalacija ili nemarnog korištenja. Nesreće uzrokovane električnom strujom mogu uzrokovati požare čak i eksplozije. Rizik od udara električne struje se svrstava u opće rizike koji utječu na sve poslove sigurnosti.

Radnika se mora obavijestiti prije početka rada o rizicima vezanim za električnu struju. Klijent mora osigurati sigurne električne instalacije, odnosno one moraju

biti u ispravnom stanju. Sam radnik mora pregledati kablove, utikače te sve električne uređaje da li su sigurni za korištenje. Prilikom korištenja uređaja ili uključivanja-isključivanja uređaja mora se paziti na način uporabe, odnosno treba se provoditi na siguran način. Kod isključivanja treba paziti da se prima za tijelo utikača, a ne kabel. Ne smije se upuštati u popravljanje uređaja ili takozvano krpanje kabela ili u slične radnje za koje radnik nije osposobljen za rad na siguran način.¹⁰⁹

6.12.1 Faktori rizika

Ima više faktora vezanih za strujni udar, kao što su oštećeni kabel s golom vodljivom žicom, neispravni utikači ili u lošem stanju, utičnice bez uzemljenja te uporaba neadekvatnih aparata ili nepravilno korištenje električnih naprava.

6.12.2 Utjecaj na zdravlje

Električna energija može uzrokovati opasne ozljede za život. Strujni udar koji tijelo primi može uzrokovati grčenje mišića nakon čega može uzrokovati gubitak ravnoteže. Električni šok može rezultirati smrću tako što uzrokuje zastoj srčanog mišića. Električna struja može izazvati opekline na koži u području gdje je nastao dodir. Ozbiljnost ozljeda povezan je s raznim čimbenicima, kao što su intenzitet električne struje, trajanje udara struje te sposobnost pojedinca kako reagira na struju.

Poslodavac je dužan upozoriti radnika na prisutne rizike od požara na radnom mjestu. Radnik se mora informirati o prisutnosti određenih izvora opasnosti koje može izazvati požar. Zaštitar na objektu bi trebao biti upućen gdje se nalaze protupožarni aparati, sigurnosni ventili za plin-vodu i glavne sklopke kako bi mogao u slučaju nezgode što spremnije reagirati i ugasiti početni požar. Zaštitar mora imati položen ispit iz zaštite od požara te bi morao znati reagirati. Zaštitar bi trebao provoditi mjere zaštite od požara kao što je poštivanje znakova za zabranu pušenja u prostorijama namijenjenim za rad i brinuti se da su vatrogasni aparati na označenim mjestima.¹¹⁰

¹⁰⁹ European training manual, Preventing occupational hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european training manual, 2004., <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 4. 4. 2017.

¹¹⁰ Interni Pravilnik AKD zaštite (2014.), Zagreb.

6.13 Opasnost od požara

Priroda posla privatne zaštite, između ostalog, uključuje zaštitu od požara. Zaštitari trebaju steći određenu razinu temeljnih znanja o požarima u okviru svoje izobrazbe, o njihovim izvorima, o najčešćim uzrocima požara, nastanku požara, načinu na koji se požar širi, vrstama požara ovisno o onome što gori te isto i što sve treba poduzeti kako bi se pravilno borilo s požarom. Opasnost od požara je opći rizik koji utječe na sve djelatnosti u sektoru.

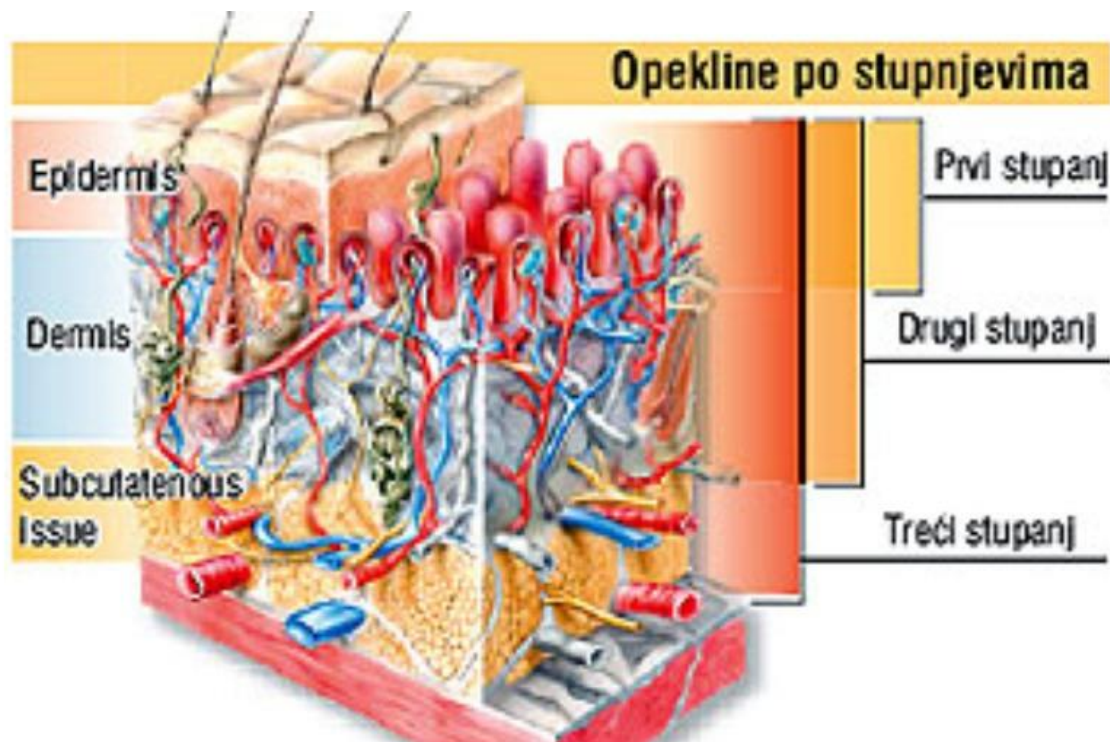
6.13.1 Faktori rizika

Tvrtke koje koriste za rad proizvode i tvari kod kojih je moguće nakupljanje zapaljivog plina moraju omogućiti ventilaciju, pravilno skladištenje zapaljivih proizvoda ili materijala da ne bi uzrokovali dodatni rizik od zapaljenja. Loše stanje električnih instalacija te uređaja može utjecati na mogućnost zapaljenja. Također, loša obuka, koja rezultira nepoznavanjem požara te postupaka za pravilno reagiranje, može biti dodatni rizik.

6.13.2 Utjecaj na zdravlje

Glavne opasnosti od požara su otrovni plinovi koji nastaju izgaranjem određenih tvari koje mogu dovesti do gušenja ili trovanja u većini slučajeva s ugljičnim monoksidom¹¹¹. Tu je i velika opasnost od opekline od vatre. Postoje tri stupnja opekline. Prvi stupanj opekline je stupanj koji utječe samo na površinu kože. Znakovi prvog stupnja su crvena koža i otekline. Drugi stupanj opekline izgleda na koži kao mjehurići ispunjeni tekućinom. Treći stupanj opekline uključuje potpuno spaljenu kožu koja postaje tamnosmeđa s crnim prugama te u tom stadiju nije više bolno. Posljedice opekline su oštećenje kože te unutarnjih organa.

¹¹¹ Ugljični monoksid je vrlo otrovan plin iz skupine kemijskih zagušljivača. Za ljude i životinje je otrovan i u vrlo malim koncentracijama. Od njega danas umire više ljudi nego od svih ostalih otrova zajedno

Slika 4: Prikaz stupnjeva opekline na koži čovjeka¹¹²

6.14 Rizici vezani za radno okruženje

Rizike za radno okruženje dijelimo na rizike kojima se izlažemo, a to su:

1. Fizičke opasnosti (buka, hladnoća)
2. Kemijske opasnosti (plinovi i drugi opasni proizvodi)
3. Biološke opasnosti (virusi i bolesti koje se mogu prenijeti preko mikroorganizama i staničnih kultura).¹¹³

Većina navedenih rizika nije striktno povezana s opisom radnog mjesta zaštitara/čuvara. Ti rizici su više povezani s aktivnostima koje se obavljaju u objektima u kojima se obavlja čuvanje objekata/prostora.

¹¹² Glavina, Diana, Romić, Tea, Građani nude kožu za presađivanje, <http://www.vecernji.hr/hrvatska/gradjani-nude-kozu-za-presadjivanje-833854> pristupljeno 31.1.2017.

¹¹³ Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu: Rizici na radnom mjestu, <http://hzzsr.hr/index.php/rizici-na-radu/rizici-na-radnom-mjestu/> pristupljeno 31.5.2017.

6.14.1 Minimalni zahtjevi za radna mjesta

Sljedeći uvjeti moraju biti zadovoljeni kako bi se zajamčilo zdravo i sigurno radno okruženje za sigurnost osoblja:

1. Dovoljna količina zdravog zraka,
2. Odgovarajuća temperatura niti previsoka niti preniska,
3. Dovoljno prirodne rasvjete ili osigurano dovoljno svjetla pomoću umjetne rasvjete,
4. Odvojeni sanitarni čvor ili odvojeno korištenje toaleta za muškarce i žene,
5. Prisutnost znakova koji se odnose na sigurnost ili zdravlje na radnom mjestu
6. Siguran električni sustav
7. Protupožarne mjere te protupožarni detektori i alarmni sustavi,
8. Omogućiti vrata koja se mogu otvoriti iznutra bez neke posebne pomoći te vrata ne smiju predstavljati rizik od nesreće.¹¹⁴
9. Dovoljno umjetno osvjetljenje u vanjskim područjima u kojima nema dovoljno prirodne svjetlosti. Minimalno vanjsko osvjetljenje se kreće oko 20 luxa.¹¹⁵

Postoje i određeni minimalni uvjeti za radnike kojima je dodijeljen posao koji se obavlja izvan objekta, a kojima treba omogućiti da:

1. su zaštićeni od loših vremenskih uvjeta na radnom mjestu, padajućih predmeta,
2. nisu izloženi štetnoj razini buke niti štetnim mikroklimatskim uvjetima (npr. od plinova, prašine, pare),
3. da mogu brzo napustiti svoje dužnosti u slučaju opasnosti i mogu se brzo skloniti gdje nije više prisutna opasnost,
4. radna površina na radnom mjestu bude prilagođena za rad na siguran način te da ne utječe dodatno kao rizik za radnika.¹¹⁶

¹¹⁴ Članak 17. Pravilnik o zaštiti na radu za mjesto rada, vrata i ograde (NN 29/13)

¹¹⁵ Đuras, Robert, Rasvjeta, <http://161.53.18.5/static/erg/2000/djuras/rasvjeta.htm> pristupljeno 31. 5. 2017.

¹¹⁶ Članak 17., Pravilnik o zaštiti na radu za mjesto rada (NN 29/13)

6.14.2 Fizikalne opasnosti

Fizikalne opasnosti kao što su: buka, toplina, hladnoća, nedostatak svjetla, neodgovarajuće vlažnosti, slabe ili nedovoljne ventilacije te mogućnost izlaganja zračenju, također, se trebaju uzeti u obzir prilikom izrade procjene rizika s obzirom da su takve opasnosti mogući uzrok nesreća, bolesti i dr.¹¹⁷

6.14.3 Faktori rizika

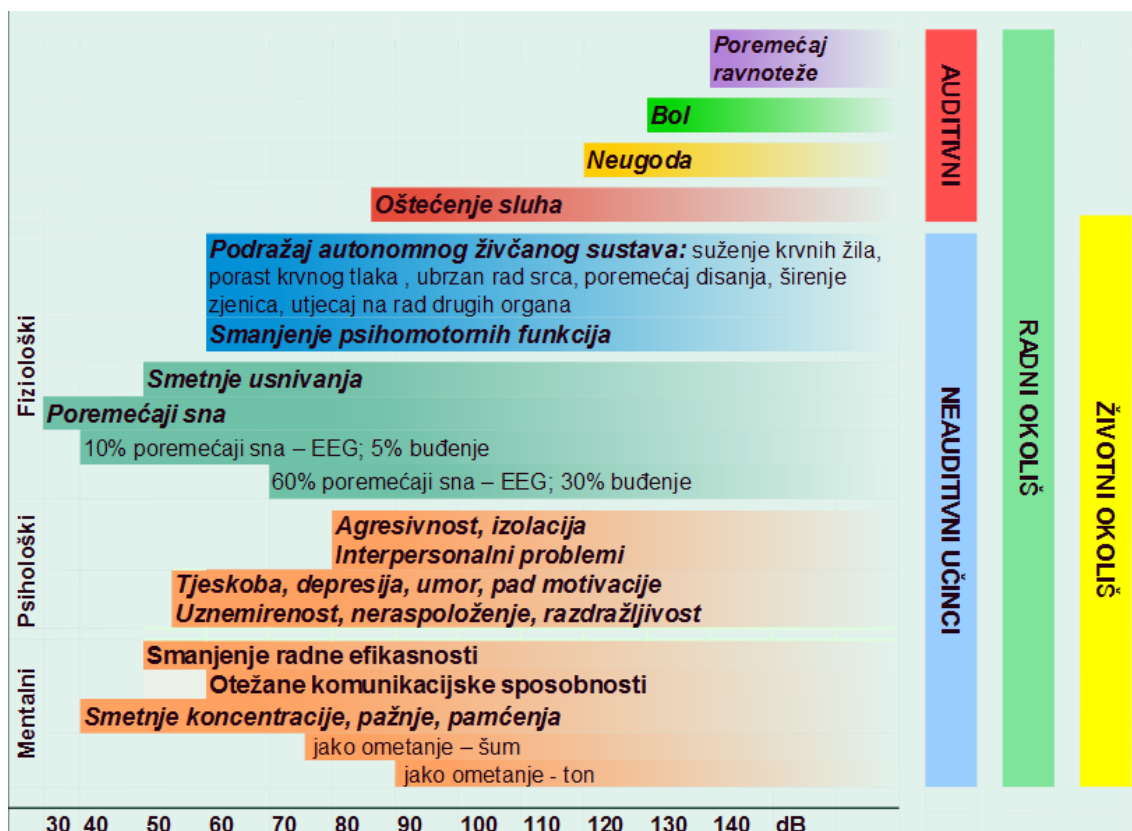
Buka može dolaziti iz različitih izvora te ovisi u kojem sektoru se obavljaju usluge privatne zaštite (buka instalacije zgrade, buka strojeva, uredske opreme, buka uzrokovana ljudima). Radnici imaju svoj određeni stav prema buci i vrlo često je povezan s trenutnim stanjem na radnom mjestu. Ako je radnik zadovoljan na radnom mjestu, manje će biti osjetljiv na podražaje buke ili suprotno, ako nije sretan i zadovoljan na radnom mjestu, bit će više osjetljiv na podražaje. Ako buka nastavi biti glasna te nastavi smetati radnika, on će biti više dekoncentriran te ne će biti u mogućnosti obavljati staloženo svoj radni zadatak.¹¹⁸

6.14.4 Utjecaj na zdravlje

Učinci buke na ljudski organizam ovise o razini buke i o vremenu izloženosti. Buka može različito djelovati na čovjeka zato što je teško predvidjeti utjecaj na pojedinca ili grupu ljudi. Najčešći oblici loših učinaka na zdravlje su: glavobolja, gubitak sluha pa čak i gluhoća. Buka je povezana i s psihičkim smetnjama kao što su gubitak koncentracije ili nervoza.

¹¹⁷ Interni Pravilnik AKD zaštite, 2014.

¹¹⁸ Isto.

Slika 5: Utjecaj buke na čovjeka¹¹⁹

6.14.5 Zaštita i prevencija od rizika vezanih za radni okoliš¹²⁰

Klijenti koji koriste usluge tvrtke moraju osigurati minimalne uvjete za radnike koji obavljaju poslove zaštite u objektima klijenata. Minimalni uvjeti moraju zadovoljiti osnovne uvjete za rad, zaštitu od požara, higijenu, zdravlje, zaštitu okoliš i zaštitu od buke. Uvjeti koje moraju klijenti zadovoljiti definirani su Pravilnikom o zaštiti na radu za mjesta rada. U objektima u kojima se obavlja zaštita mora se osigurati tehničko održavanje radnih mjesta i postrojenja kako bi se pratila funkcionalnost sigurnosnih mehanizama. Znakovima opasnosti i upozorenja moraju se obilježiti mjesta gdje se ne može dovoljno spriječiti ili

¹¹⁹ Bogadi-Šare, Ana, Štetno djelovanje buke na čovjeka, Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, <http://www.hzzzs.hr/images/documents/Skupovi%20i%20izobrazba/Skupovi%20doma%C4%87i/Savjetovanje%20Arhitektonsko%20projektiranje/%C5%A0tetno%20djelovanje%20buke%20na%20%C4%8Dovjeka.pdf> pristupljeno: 31.1.2017.

¹²⁰ European training manual (2004.): Preventim occupational hazards hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european trening manual, <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 1. 7. 2017.

ograničiti pristup, osigurati organizacija rada ili mjere koje bi pridonijele zdravlju radnika. Radnik je dužan raditi u skladu s dobivenim uputama. Potrebno je obavijestiti rukovoditelja o bilo kakvim nepravilnostima primijećenim na radnom mjestu koje mogu ugroziti zdravlje radnika.

Poslodavac je dužan istražiti izvor buke te ju ograničiti ili smanjiti na izvoru. Ako se niti tada buka ne smanji do razine pogodne za obavljanje poslova, moraju se nositi osobna zaštitna sredstva za zaštitu od buke kako bi se smanjila glasnoća. Pravilnikom o zaštiti radnika od izloženosti buci na radnom mjestu su definirani minimalni uvjeti zaštite radnika od rizika po njihovo zdravlje i sigurnosti koji proizlaze od izloženosti buci, a posebno razini sluha.¹²¹ Poslodavac mora omogućiti potrebna osobna zaštitna sredstva (slušalice, čepići, kacige). Radnik mora usvojiti radne navike vezane za osobna zaštitna sredstva te način rada prilagoditi tako da ne izaziva dodatnu buku. Radniku se mora pokazati način ispravnog korištenja osobnih zaštitnih sredstava. U slučaju dodatnog pogoršanja u smislu buke ili ako dođe do nepravilnosti u vezi s osobnim zaštitnim sredstvima, radnik to mora prijaviti rukovoditelju.

6.15 Neprikladna ventilacija, temperatura i vlažnost

Bez obzira gdje se obavlja posao, da li je to u zatvorenom prostoru ili na vanjskom prostoru, vrlo je bitno da se poštuju uvjeti koji su potrebni da se ispune minimalni uvjeti vezani za vlažnost, temperaturu i ventilaciju pri obavljanju posla. Ti uvjeti moraju biti ispunjeni tako da se uzme u obzir specifična priroda posla ili zadatka i razina fizičke aktivnosti. Rizici vezani za neodgovarajuće razine temperature, vlažnosti ili ventilacije su opći rizici koji utječu na sve zaposlenike u sektoru.

Poslodavac mora omogućiti radniku osnovne mikroklimatske uvjete. U mikroklimatske uvjete spada temperatura, vlažnost i brzina strujanja zraka. Navedeni uvjeti moraju biti zadovoljeni za odvijanje normalnog rada na radnom mjestu. Ako se radnik nađe u nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima, poslodavac mu mora omogućiti potrebnu zaštitu. Radna odjeća radnika mora biti prilagođena uvjetima na radnom mjestu. Mikroklimatski uvjeti su definirani Pravilnikom o zaštiti na radu za mjesta rada.¹²²

¹²¹ Članak 3., Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu (NN 46/2008)

¹²² Članak 24., članak 25., članak 26., Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada, Temperatura, vlažnost i brzina strujanja zraka, (NN 29/2013)

6.15.1 Faktori rizika

Jedan od glavnih faktora je nedostatak svježeg zraka uz koji se može još dodati neprikladna temperatura, vlaga te strujanje zraka koji su obično glavni uzroci loših uvjeta na radu. Vanjski vremenski uvjeti mogu imati veliki utjecaj na uvjete rada na poslovima koji se obavljaju na otvorenom. Kod ugovaranja radnog odnosa mora se unijeti da poslodavac snosi troškove potrebne za opskrbljivanje radnika s potrebnom radnom odjećom za određene uvjete koji se pojavljuju na radnom mjestu.¹²³

6.15.2 Utjecaj na zdravlje

Loši mikroklimatski uvjeti mogu biti uzročnici bolesti radnika kao što je prehlada, pothlađenost ili slično. Posebno prilikom izlaganja velikim temperaturama moguća je dehidracija, sunčanica, nesvjestica, problem s kožom i isto tako se ne isključuju mogući srčani problemi. Niske temperature nose svoje opasnosti, kao što su hipotermija¹²⁴ i crvenilo kože u najosjetljivijim područjima tijela (prstima, ušima).

6.16 Nedovoljna ili neprikladna rasvjeta

Rasvjeta na radnom mjestu mora postići osjećaj udobnosti. Radnik treba imati osjećaj zadovoljstva, mogućnost obavljanja vizualnih zadataka te rasvjeta treba pružiti osjećaj sigurnosti radniku na radnom mjestu. Rasvjeta na radnom mjestu bi trebala zadovoljiti 500 luxa¹²⁵ svjetlosti prema europskoj normi¹²⁶ koja je sada važeći propis.¹²⁷ Potrebno osvjetljenje ovisi o vrsti djelatnosti i prirodi

¹²³ članak 49., Zakon o privatnoj zaštiti (NN 68/03, 31/10, 139/10)

¹²⁴ Hipotermija je stanje kad je unutarnja temperatura tijela $<35^{\circ}$ C. Simptomi napreduju od drhtanja i letargije do smetenosti, kome i smrti. Kod blage hipotermije potrebno je toplo okruženje i izolirajući pokrivači (pasivno zagrijavanje). Kod teške hipotermije potrebno je aktivno zagrijavanje površine tijela (npr. sustavima s toplim zrakom, izvorima topline, jastucima za zagrijavanje) ili unutrašnjosti tijela (npr. ispiranje tjelesnih šupljina, izvantjelesno zagrijavanje krvi)

¹²⁵ Luks (lat. *lux*: svjetlost; oznaka lx) je mjerna jedinica osvjetljenja, izvedena jedinica SI (Međunarodni sustav mjernih jedinica). Određen je osvjetljenjem plohe kojoj je na četvorni metar jednoliko raspoređen svjetlosni tok od jednoga lumena.

¹²⁶ Europska norma HRN EN 12464-1:2008 Svjetlo i rasvjeta, ova norma propisuje kako osvjetljenje mora biti na određenom radnom mjestu te daje preporuke u upravljanju osvjetljenjem u radnim prostorima u skladu sa zaštitom zdravlja radnika

¹²⁷ Svjetlo: svjetlo i rasvjeta, http://www.avc.com.hr/eurostar/Teh_Podrska/Svjetlo.htm pristupljeno 31. 5. 2017.

posla ili zadatka koji se treba obaviti na radu. Neprikladna rasvjeta je opći rizik koji utječe na sve poslove u privatnoj zaštiti.

Poslodavac i klijent moraju na objektu na kojem se nalazi zaštitar osigurati potrebnu rasvjetu za rad. Propisana rasvjeta na radnom mjestu je 500 luxa¹²⁸ te se ne smije ići ispod te granice.¹²⁹ Važno je osigurati dovoljno rasvjete na stubištima i prolazima kako bi se izbjegli padovi ili slično. Prirodno svjetlo bi se trebalo koristiti što je više moguće za osvjetljavanje objekta. Na određenim radnim mjestima je potrebna je dodatna regulacija svjetla te se na takvim radnim mjestima mora omogućiti regulacija samog svjetla da bi se moglo regulirati po prirodi posla. Radnik bilo kakvu nepravilnost mora prijaviti rukovoditelju kako bi se ta nepravilnost mogla u najkraćem roku riješiti.

6.17 Biološke opasnosti¹³⁰

Biološke opasnosti se odnose na radnike koji su izloženi takvim sredstvima kao što su mikroorganizmi, paraziti koji žive u ljudskom tijelu koji mogu uzrokovati razne infekcije, alergije ili čak i trovanje. Neke od bolesti koje su moguće radom u privatnoj zaštiti obično su povezane s mjestom gdje se obavlja rad, a moguće su razne virusne zaraze, bakteriološke infekcije i sl. Mikroorganizmi mogu dospjeti u ljudsko tijelo kroz ranu, životinjski ugriz ili preko reza.¹³¹ Također, mogu prodrijeti oralnim putem. Ovaj rizik je opći rizik i utječe na sve zaposlene koji obavljaju rad tako da moraju komunicirati s ljudima (praćenje pristupa, zaštita objekta kao što su zdravstvene ustanove, nadzor i sl.).

Radnika poslodavac mora upozoriti na biološke rizike koji su mogući na njegovom radnom mjestu. Ako je potrebno, poslodavac mora omogućiti cijepljenje radnika koji je izložen biološkim agensima, ali takva odluka mora pisati u procjeni rizika. Radnik se mora u takvom okruženju ponašati po pravilima naučenima na obuci. U slučaju dodira s krvi ili nekim tjelesnim tekućinama, potrebno je temeljito oprati te dijelove tijela i po potrebi obaviti potrebna testiranja.¹³²

¹²⁸ Luks (lat. lux: svjetlost; oznaka lx) je mjerna jedinica osvjetljenja

¹²⁹ Osvjetljenost radnog mjesta se mora primjenjivati po normi HRN EN 12464

¹³⁰ Interni Pravilnik AKD zaštite

¹³¹ Hrvatska agencija za hranu: Biološke opasnosti u hrani, <http://www.hah.hr/potrosacki-kutak/biološke-opasnosti-u-hrani/> pristupljeno 1. 2. 2017.

¹³² Interni Pravilnik AKD zaštite, 2014.

6.17.1 Faktori rizika

Postoje različite situacije u kojima mogu zaštitari biti izloženi biološkim opasnostima. Povećanim rizikom su izloženi zaštitari koji su stalno u kontaktu s ljudima. Loša kvaliteta zraka prilikom ventiliranja prostora može biti uzrok širenja bolesti. Radna okruženja u kojima je najveća vjerojatnost da će se doći u kontakt s biološkim opasnostima su prehrambena industrija, bolnice, veterinarske ustanove, različiti laboratoriji, postrojenja za obradu vode i dr. Edukacija o biološkim opasnostima često je izostavljena. Kod bioloških opasnosti treba obratiti pozornost na preventivne mjere kao što su osobna higijena, dezinfekcija i dezinsekcija koje bi se spriječile biološke opasnosti.¹³³

6.17.2 Utjecaj na zdravlje

U ovakvim opasnostima uvijek postoji rizik od virusnih i bakterioloških infekcija, HIV-a, hepatitisa ili tuberkuloze.

6.18 Kemijske opasnosti

Rizik od kemijske opasnosti nije uobičajena opasnost u kojoj se mogu naći zaposlenici privatne zaštite, ali može postojati određen rizik ako se posluje s tvrtkama koje se bave preradom ili proizvodnjom kemikalija ili nekim drugim sličnim poslovima. Čuvanjem takvog prostora zaposlenik može doći u kontakt s opasnim kemijskim tvarima preko dodira, udisaja, kože, kontaktom preko rane itd. Količina apsorbirane tvari ovisi koliko će negativno utjecati na zdravlje.

Poslodavac mora obavijestiti radnika o rizicima koji se odnose na uporabu kemijskih proizvoda te potrebnim preventivnim mjerama koje se provode.

Na objektu ili terenu klijent mora upozoriti na kemijske opasnosti vezane za pojedini objekt ili teren. Klijent mora provoditi preventivne mjere. Kemijske tvari moraju biti pravilno označene. U objektima u kojim se koriste kemijske tvari ne smije se pušiti, osim na posebno označenim prostorima. Ako postoji područje gdje je potrebno provoditi higijenske mjere, očekuje se i od zaposlenika da ih poštuje. U slučaju kakvih nezgoda s kemijskim tvarima potrebno je informiranje o istim, ako nije dovoljna informacija na etiketi te nakon toga je tek moguća

¹³³ Članak 13. Opće mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti (NN 79/07, 113/08, 43/09 i 22/14)

sanacija nezgode. Listice opasnosti daju određenu količinu informacija o opasnosti za zdravlje i okoliš određene tvari.¹³⁴

6.18.1 Faktori rizika

Ako tvrtka štiti objekt koji se bavi kemijskom industrijom, važno je da skladišta gdje se nalaze gotovi proizvodi ili sirovine potrebne za dobivanje proizvoda budu pravilno skladištena te da se omogući potrebna ventilacija, odvod u slučaju izlivanja te se na taj način spriječi doticaj štetnih tvari sa zaštitarom koji čuva takav objekt.

6.18.2 Utjecaj na zdravlje

Učinci kemijskih tvari na ljudsko zdravlje ovise o njihovim svojstvima koja mogu biti otrovna, vrlo otrovna ili štetna. Takve tvari mogu imati ozbiljne loše učinke na tijelo i organe te mogu izazvati smrt. Neke od opasnih tvari mogu biti definirane kao kancerogene ili mutagene jer mogu uzrokovati genetske promjene, tumore ili mogu izazvati neplodnost. Nadražljivci su plinovi koji pogađaju respiratorne sluznice gornjih, donjih ili i gornjih i donjih dišnih putova, a mogu izazvati svrbež, crvene mrlje, konjunktivitis ili upalu dišnih putova. Korozivne (nagrizajuće) tvari su one koje u dodiru s drugim tvarima i živim organizmima izazivaju njihovo oštećenje ili uništenje. Mogu izazvati oštećenje kože ili oštećenja sluznice te mogu ostaviti vrlo ozbiljne ožiljke na tijelu.¹³⁵

6.19. Rizik pri korištenju pasa¹³⁶

Korištenje psa može predstavljati određeni rizik za vodiča psa. Vodič psa ima rizik od ugriza te postoje određeni rizici kao što su izlaganje biološkim agensima, bakterijama kampilobakterioza¹³⁷, trakavici¹³⁸, crijevnoj parazitskoj bolesti Giardioza¹³⁹, a oni mogu izazvati infekcije, alergije ili trovanja.¹⁴⁰ Takvi

¹³⁴ Interni Pravilnik AKD zaštite, 2014.

¹³⁵ Prometna zona: Opasne tvari u prometu, <http://www.prometna-zona.com/opasni-tvari-u-prometu/> pristupljeno 1. 2. 2017.

¹³⁶ Isto.

¹³⁷ Kampilobakterioza (vibrioza) je kontagiozna spolna zarazna bolest goveda koja uzrokuje vremensku jalovost (preganjanje), produženi period estrusa, pobačaj i smanjenu plodnost muških rasplodnjaka

¹³⁸ Trakavice su nametnici u probavnom sustavu kralježnjaka, osobito domaćih životinja

¹³⁹ Giardioza (*Giardia duodenalis*) je crijevna parazitska bolest pasa.

mikroorganizmi mogu prodrijeti u ljudsko tijelo kroz ranu ili sluznicu i, također, preko životinjskog ugriza. Biološko agensi se mogu i udahnuti ili progutati te na takav način dospjeti u tijelo. Svi rizici jednako su vezani za čovjeka i za psa.

Rad s psima zahtjeva od radnika izvrsno poznavanje psihologije pasa i poznavanje tehnike potrebne za obuku pasa. U Hrvatskoj je pravilo da psi borave kod svojih vodiča i s njima su 24 sata na dan.¹⁴¹ Vodiči pasa se moraju brinuti o zdravstvenom i higijenskom stanju psa. Zaštitna košara i remen za držanje psa se moraju uvijek koristiti. Prilikom korištenja psa moraju se zaštititi moguće rane ili ozljede koje ima korisnik te spriječiti dodir svog tijela s tijelom psa. Psi se u slučaju neprikladnog ponašanja moraju vratiti na ponovnu dresuru. U slučaju ponovljenog nepredvidivog ponašanja treba se obavijestiti poslodavac. Zaštitar koji koristi psa u svrhu obavljanja poslova zaštite mora poštovati osnovne higijenske uvjete, kao što je obavezno pranje ruku prije nego što ide jesti, piti ili pušiti.¹⁴²

6.19.1. Faktori koji utječu na rizik pri korištenju psa¹⁴³

Veliki faktor koji utječe na rizik je obuka psa koja mora biti na visokom nivou tako da pas može djelovati kad mu je naređeno te mora biti točan i precizan u odrađivanju zadanih poslova. Osoba koja radi s psom mora se pobrinuti za njegovo zdravlje te da usvoji određene zdrave navike tijekom života, kao što su obavljanje nužde van zatvorenog prostora i socijalizacija s drugim psima. Drugi faktor koji je bitan je način rukovanja s psom. Pas mora biti specijaliziran za određene stvari i ne smije ga se koristiti u druge svrhe za koje nije obučan. Uvjeti u kojima pas živi te način prehrane utječu na psa. Jedan takav pas zahtjeva redovito praćenje zdravlja radi uvjeta rada kojima se izlaže. Vodič takvog psa mora biti educiran za vodiča pasa, mora se pridržavati osnovnih higijenskih pravila te konstanto se brinuti za psa jer sve to utječe jednako na vodiča i psa.

¹⁴⁰ T-potral.hr: Znete li koje bolesti možete dobiti od kućnih ljubimaca?, <http://www.tportal.hr/lifestyle/zdravlje/310516/Znete-li-koje-bolesti-mozete-dobiti-od-kucnih-ljubimaca.html> pristupljeno:24. 1. 2017.

¹⁴¹ Sever: Marijana, BIVŠI SPECIJALAC VODI USPJEŠNI BIZNIS S RADNIM PSIMA 'U našem centru u Gorici obučavamo K9 pse za elitne vojne postrojbe u Izraelu i SAD-u' , <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/bivsi-specijalac-vodi-uspjesni-biznis-s-radnim-psima-u-nasem-centru-u-gorici-obucavamo-k9-pse-za-elite-vojne-postrojbe-u-izraelu-i-sad-u/5625667/> pristupljeno: 09. 06. 2017.

¹⁴² Interni Pravilnik AKD zaštite, 2014.

¹⁴³ Isto.

6.19.2. Moguće ozljede pri uporabi pasa u privatnoj zaštiti¹⁴⁴

Psi mogu izazvati blage ozljede kao što su ogrebotine i modrice, ali i ozbiljnije ozljede, poput, ugriza preko kojega mogu izazvati infekciju te razne alergije.

¹⁴⁴ Isto.

7. Zaključak

Ovim završnim radom sam htio ukazati na važnost procjene rizika i količinu rizika koji su prisutni u privatnoj zaštiti zbog niza opasnosti koje se mogu desiti na radu. Trenutno se u tom sektoru najmanje misli na radnika koji obavlja poslove privatne zaštite. Uzimaju se poslovi, a nema se dovoljno zaposlenih da se rasporede na nova radna mjesta, a posljedica toga je da gotovo svaki zaštitar koji radi u Hrvatskoj ima više od zakonom propisanih maksimalnih sati prekovremeno. Privatna zaštita u Hrvatskoj nije na visokom nivou. Takvu situaciju je uzrokovala ekonomska kriza i ulazak stranih zaštitarskih tvrtki koje žele preuzeti hrvatsko tržište. Stranim tvrtkama je cilj sniziti cijene rada te na taj način izbaciti konkurenciju. Takav način poslovanja može biti samo loš za radnika koji radi u takvom sektoru jer su plaće minimalne, a odgovornost i opasnost velika. Zaštita na radu nema puno učinka u tom cijelom načinu poslovanja unutar tvrtke te se radi takvog poslovanja ne mogu tražiti dodatne mjere zaštite radnika dok se ne podigne cijeli sektor privatne zaštite na jedan veći nivo gdje bi se našlo prostora za napredovanje zaštite na radu u tom sektoru. Najveći problem privatne zaštite je taj što se bilježi više odlazaka zaposlenih, nego dolazaka u taj sektor rada. Privatna zaštita u Hrvatskoj bi trebala ići naprijed jer postaje sve više tražen neki oblik zaštite, bez obzira radi li se o tehničkoj zaštiti ili samo zaštita nekog objekta. U svijetu trenutno postaje sve nesigurnije i sve više se potražuju usluge privatne zaštite kako bi se ljudi mogli dodatno zaštititi od opasnosti koje nose ratovi, krize, loše političke odluke i dr.

Da bi se promijenili uvjeti u kojima rade zaposlenici u privatnoj zaštiti, važno je mijenjati svijest kod poslodavaca, a to se može na način da se postrože pravila vezana uz uvjete na radu i uz češće kontrole od strane inspekcija. Nadalje, bitno je ukazati i na minimalne tehničke uvjete koji moraju biti zadovoljeni te da bi se oni uistinu zadovoljavali u praksi, bitno je osigurati sustav kontrole rada i uvjete u kojima rade zaposlenici u privatnoj zaštiti.

8. Literatura

1. Anić, Vladimir, Goldstein, Ivo (1999.): Rječnik stranih riječi, Novi Liber, Zagreb
2. Atma: 8 znakova da ste žrtva psihičkog napada: Kako se obraniti?, <http://atma.hr/8-znakova-da-ste-zrtva-psihičkog-napada-kako-se-obraniti/> pristupio: 26.05.2017.
3. Ball, Nicole (2014.): Lessons from Burundi's Security Sector Reform Process, Africa security brief, 19(2), 1-8.
4. Bogadi-Šare, Ana, Štetno djelovanje buke na čovjeka, Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, <http://www.hzzzsr.hr/images/documents/Skupovi%20i%20izobrazba/Skupovi%20doma%C4%87i/Savjetovanje%20Arhitektonsko%20projektiranje/%C5%A0tetno%20djelovanje%20buke%20na%20%C4%8Dovjeka.pdf> pristupljeno: 31.1.2017.
5. Brkljačić, Morana,, PTSP: Kako se osloboditi trauma koje su nam zagorčale život i izbacile nas iz takta?, <http://www.dnevno.hr/zdravlje/ptsp-se-osloboditi-trauma-koje-nam-zagorcale-zivot-izbacile-nas-iz-takta-944676/> pristupljeno 30. 5. 2017.
6. Brnić, Zoran (2017.): Prevencija i zaštita od zračenja, Radiologija 1(2), 27-33.
7. CSS - ULB Health and safety in the private security sector : identifying the risks, Lorenzo Munar Suard (2003.), http://www.ulb.ac.be/socio/css/publications%20pdf/wcsd040216_en.pdf, pristupljeno 2. 4. 2017.
8. Đuras, Robert, rasvjeta, <http://161.53.18.5/static/erg/2000/djuras/rasvjeta.htm> pristupljeno 31. 5. 2017.
9. European training manual (2004.): Preventim occupational hazards hazards in the private security sector (manned guarding and surveillance services), european training manual, <http://metices.ulb.ac.be/IMG/pdf/manuelENG.pdf>, pristupljeno 1. 7. 2017.
10. Europska norma HRN EN 12464-1:2008 Svjetlo i rasvjeta
11. Glavina, Diana, Romić, Tea, Građani nude kožu za presađivanje, <http://www.vecernji.hr/hrvatska/gradjani-nude-kozu-za-presadjivanje-833854> pristupljeno 31.1.2017.
12. Guide to machinery and equipment safety, https://www.worksafe.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0010/82783/guidetomachinery-equipmentsafety.pdf, pristupljeno: 2. 2. 2017.
13. Health effects of security scanners for passenger screening (based on X-ray technology), European Union, 2012., str. 19, https://ec.europa.eu/health/scientific_committees/emerging/docs/scenihr_q_026.pdf, pristupljeno 12. 4. 2017.
14. Hess, M., Karen (2008.): Introduction to Private Security, Amazon Book Revier, SAD.

15. Hoće li sigurnosni sektor preživjeti 2017. godinu? (2016), <http://zastita.info/hr/clanak/2016/12/hoce-li-sigurnosni-sektor-prezivjeti-2017.-godinu,589,19179.html>, pristupljeno 1. 7. 2017.
16. Hrvatska agencija za hranu: Biološke opasnosti u hrani, <http://www.hah.hr/potrosacki-kutak/bioloske-opasnosti-u-hrani/> pristupljeno 1. 2. 2017.
17. Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu: Rizici na radnom mjestu, <http://hzzsr.hr/index.php/rizici-na-radu/rizici-na-radnom-mjestu/> pristupljeno 31.5.2017.
18. HZZO (2011): Praktična smjernica za procjenu rizika na radu, Hrvatski zavod za zaštitu i sigurnost zdravlja na radu, RISK
19. Internetska biblioteka watchtower: Zlostavljanje — neki uzroci i posljedice, <https://wol.jw.org/hr/wol/d/r19/lp-c/102003602> pristupio:29. 5. 2017.
20. Interni Pravilnik AKD zaštite (2014.), Zagreb,
21. Juničić, Nataša, O usamljenosti, <http://savjetovaliste.tvz.hr/psiholoska-pomoc/o-usamljenosti/> pristupljeno:26.1. 2017.
22. Jutarnji.hr: Zaštitar AKD-a propucao sam sebi dlan službenim pištoljem, <http://www.jutarnji.hr/arhiva/zastitar-akd-a-propucao-sam-sebi-dlan-službenim-pistoljem/3876867/> pristupljeno: 24.1.2017.
23. Kalem Davor (2012.):Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, Sigurnost, 54 (1) 45 -54
24. Kalem, Davor (2013.): Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite (II dio) Sigurnost 55(2), 237 – 252.
25. Kamenov, Željka; Jokić-Begić, Nataša; Lauri Korajlija, Anita; Huić, Aleksandra (2007.): Kako izmjeriti stres? 15. godišnja konferencija hrvatskih psihologa - Prevenција, rehabilitacija, psihoedukacija kroz interdisciplinarnost, Hrvatsko psihološko društvo i Društvo psihologa Dubrovnika, Cavtat
26. Kären M. Hess (2008.): Introduction to Private Security, Amazon Book Revier, SAD.
27. Leymann, Heinz (1990.): Mobbing and Psychological Terror at Workplaces, Violence and Victims, 5(2), str. 119.-126.
28. Management of psychosocial risks at work: An analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks(ESENER), European Risk Observatory , Report, European Agency for Safety and Health at Work, https://osha.europa.eu/en/node/6748/file_view, pristupljeno 2. 2. 2017.
29. Martić Andreja (2006.): Prevenција mobinga i vrste pomoći, Viktimizacija na radnom mjestu, Školska knjiga, Zagreb
30. Martinaj, Diana, Zlostavljač na poslu: Nemojte kriviti sebe za takvo ponašanje,<http://www.24sata.hr/pametnakunaa/zlostavljac-na-poslu-nemojte-kriviti-sebe-za-takvo-ponasanje-297294> pristupljeno 29. 5. 2017.
31. Mustajbegović, Jadranka, Mentalno zdravlje i radno mjesto: cilj i put, u: Božičević, Viktor, Brlas Siniša, Gulin, Marina (2012.): Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja: priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“, Virovitica

32. Mustajbegovic Jadranka (2001.): Zdrave organizacije – hrvatska iskustva. U: Mustajbegović J J., Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnom mjestu, Motovunski glasnik broj 21. Suportivni centar Hrvatske mreže zdravih gradova, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Motovun.
33. Nađ, Ivan, Adelsberger, Zdenko, Brckan, Ivan, Organizacija sigurnosti u poduzeću, <http://www.cqm.rs/2013/cd1/pdf/40/14.pdf>, pristupljeno 1. 9. 2017.
34. Opća mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti (NN 79/07, 113/08, 43/09 i 22/14)
35. Pravilnik o izradi procjene rizika, članak 2., (NN 112/2014)
36. Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti (NN 38/04, 106/04, 38/08 i 16/11)
37. Pravilnik o posebnim uvjetima za proizvodnju, smještaj i promet oružja i streljiva, popravljavanje i prepravljavanje oružja te vođenje civilnih strelišta (NN 69/2008)
38. Pravilnik o prostornim i tehničkim uvjetima za priređivanje igara na sreću u casinima (NN 38/2010)
39. Pravilnik o sadržaju, izgledu i načinu vođenja upisnika u djelatnosti privatne zaštite (NN 202/2003)
40. Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom (NN 69/05)
41. Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite (NN 198/03)
42. Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite (NN 68/03)
43. Pravilnik o zaštiti na radu za mjesto rada, visina (NN 29/13)
44. Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada, Temperatura, vlažnost i brzina strujanja zraka, (NN 29/2013)
45. Pravilnik o zaštiti na radu pri ručnom prenošenju tereta, Prilog II. Metoda ocjenjivanja opterećenja zdravih radnika uzimanjem u obzir čimbenika (NN 42/2005)
46. Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu (NN 46/2008)
47. Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske (2012.): Kako prepoznati spolnu diskriminaciju u praksi i kako se od nje zaštititi, Bestias dizajn d.o.o., Zagreb
48. Prometna zona: Opasne tvari u prometu, <http://www.prometna-zona.com/opasni-tvari-u-prometu/> pristupljeno 1. 2. 2017.
49. Sever: Marijana, BIVŠI SPECIJALAC VODI USPJEŠNI BIZNIS S RADNIM PSIMA 'U našem centru u Gorici obučavamo K9 pse za elitne vojne postrojbe u Izraelu i SAD-u', <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/bivsi-specijalac-vodi-uspjesni-biznis-s-radnim-psima-u-nasem-centru-u-gorici-obucavamo-k9-pse-za-elitne-vojne-postrojbe-u-izraelu-i-sad-u/5625667/> pristupljeno: 09. 06. 2017.
50. Strom Kevin i sur. (2010.): The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward, Review and Secondary Data Analysis, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/bjs/grants/232781.pdf>, pristupljeno 3. 3. 2017.

51. Svjetlo: svjetlo i rasvjeta, http://www.avc.com.hr/eurostar/Teh_Podrska/Svjetlo.htm pristupljeno 31. 5. 2017.
52. T-potral.hr: Znete li koje bolesti možete dobiti od kućnih ljubimaca?, <http://www.tportal.hr/lifestyle/zdravlje/310516/Znate-li-koje-bolesti-mozete-dobiti-od-kucnih-ljubimaca.html> pristupljeno:24. 1. 2017.
53. Ukrali novac i bakar, a čuvara Dalekovoda vezali za stolicu, <https://www.vecernji.hr/vijesti/ukrali-novac-i-bakar-a-cuvara-dalekovoda-vezali-za-stolicu-446095>, pristupljeno 10. 9. 2017.
54. Utjecaj zračenja na organizam (2016.), <http://radiologijazabolesnike.blogspot.hr/2016/03/utjecaj-zracenja-na-organizam.html>, pristupljeno 2. 2. 2017.
55. Večernji list: 'Zaštitarske tvrtke oštećuju državu, a radnike tjeraju na smjenu od 12 sati za 2300 kuna mjesečno', <https://www.vecernji.hr/vijesti/zastitarske-tvrtke-ostecuju-drzavu-a-radnike-tjeraju-na-smjenu-od-12-sati-za-2300-kuna-mjesečno-1063204> pristupljeno:22. 05. 2017.
56. Vijeće Europe, Direktiva osigurati zaštitu radnika u Europskoj uniji, 89/391/EEZ, (1990/269/EEZ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:31990L0269>, pristupljeno 1. 4. 2017.
57. Zakon o javnom okupljanju (NN 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11, 78/12)
58. Zakon o oružju (NN 63/07, 146/08, 59/12, 70/17)
59. Zakon o privatnoj zaštiti (NN 68/03, 31/10, 139/10)
60. Zakon o radu (NN 93/14, 127/17)
61. Zakon o sigurnosti prometa na cestama, osnovne odredbe (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17)
62. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)
63. Zakon o zaštiti na radu (NN 71/2014)
64. Zakon o zaštiti novčarskih institucija (NN 56/15)
65. Zakon o zaštiti od požara (NN 92/2010)
66. Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18)
67. Zaštita - časopis za zaštitu i sigurnost osoba i imovine: Ceh zaštitara neugodno iznenađen odlukom AZTN-a, <http://zastita.info/hr/novosti/ceh-zastitara-neugodno-iznenaden-odlukom-aztn-a,16396.html> pristupljeno 20. 11. 2016.
68. Zdrava radna mjesta: Što su stres i psihosocijalni rizici?, <http://hw2014.healthy-workplaces.eu/hr/stress-and-psycho-social-risks/what-are-stress-and-psycho-social-risks> pristupljeno: 3. 2. 2017.
69. Zdravarica: Bolovi u leđima – sve o uzrocima, simptomima i liječenju, <http://zdravarica.com/bolovi-u-ledjima/> pristupljeno: 3. 2. 2017.
70. ZRNinfo: Usamljeni rad, <http://znrinfo.com/index.php/praksa/primjenjena-znr/121-usamljeni-rad> pristupljeno:26.1.2017.

9. Prilozi

9.1 Popis slika

Slika 1: Aspekti rada koji utječu na zaštitu radnika	5
Slika 2: Prikaz pravilnog i nepravilnog načina sjedenja na radnom mjestu	30
Slika 3: Vodič za pravilno podizanje tereta	33
Slika 4: Prikaz stupnjeva opekline na koži čovjeka.....	48
Slika 5: Utjecaj buke na čovjeka	51

9.2 Popis tablica

Tablica 1: Određivanje vjerojatnosti za procjenu rizika.....	8
Tablica 2: Posljedice (veličina posljedica – štetnosti)	9
Tablica 3: Matrica procjene rizika	10
Tablica 4: Podjela opasnosti i štetnosti	11
Tablica 5: Rizici u privatnoj zaštiti.....	17